

Војнопензионерске теме и дилеме

ШТА ТИШТИ ВЕТЕРАНЕ

Много је подофицира и официра који су отишли у пензију без крова над главом. Необично је да систем одбране више не гради станове. Још је необичније да станове додељује Влада Републике Србије по лутријском систему, то јест уз помоћ „брзих прстију“, како су овај начин назвали они који имају право на стан, а не остварују га.

Позив војног старешине је неупоредив са огромном већином занимања. Чак се чини да у друштву нема довољно сазнања о томе. То је професија која од њених припадника узима све, а мало даје. Здравље, а нарочито физичке и интелектуалне способности су полазиште у регрутовању кадра који ће руководити системом одбране, али бити и осведочени предводници ешалона у рату. Војнички ред и дисциплина, потом субординација, једностарешинство и хијерархија неретко спутавају развој младих личности који су обукле старешинску униформу, било подофицира, било официра.

Намерно ћемо прескочити период школовања у средњој војној школи или академији, које је пренатрпано разним обавезама. А тамо, заправо у војном школству, све је некако сложено, оптерећујуће, специфично и тешко. Двадесет четири часа влада војни режим, слободе су умањене и питомци, односно кадети, морају да се придржавају строго прописаних правила. Часови учења су обавезни. Са обуке, осим у случају болести, не може да се одсуствује, као што је то случај на факултетима.

Цивилно друштво не зна много о напорима којима су изложене старешине. У ранијем периоду четири пута годишње излазиле су на терен са младим војницима којима је требало заокружити обуку и оспособити их да се ухвате у коштац са сваким непријатељем. Разуме се да ти дани на терену нису увек ни довољно топли, суви и без ветра, већ најчешће владају кише, ветрови, сувомразице, снежне мећаве... Обавезна су гађања из различитих врста оружја, увежбавања одређених тактичких радњи... На вежбама претпостављени се труде да што више закомпликују „борбену“ ситуацију, што изискује много напора, али иште и много знања заоденутих искуством. Када се предузме покретно логоровање то је за све вишедневна мора. Нема славања, иде се из „борбе“ у „борбу“, физички напори су изузетни, издају живци, попушта апетит, повремено недостаје вода...

Старешина мора да буде универзални познавалац сваке војничке дужности, да барата од пиштоља и пушке, до ракетног бацача, топа, тенка... Дужности на бродовима Ратне морнарице подразумевају су укргања. А то значи: старешина ујутру дође на посао, па после радног времена не иде кући, већ остаје на пловилу све до сутрашњег дана, када се радно време заврши. С породицом може да буде тог поподнева и ноћи, да би сутрадан се поново вратило на брод. Дакле дан и по у

јединици на броду, нешто више од половине дана – са породицом. Честа су била испловљења из матичних лука. Одлазило се у друга места, а најчешће на борбена дежурства која су се одвијала у поткопима, где осим посаде нема других људи.

Подофицири су дуго после Другог светског рата имали обавезу да ноће у касарнама са својим војницима. Биле су то спаваонице од стотинак кревета, најчешће поређаних на спрат. Када су хтели да заснују брак (то правило важило је и за официре) морали су писменим путем да се обрате свом команданту. У тим случајевима се командовање мешало у лични живот старешина. Нису тада ни у спомену била људских права.

Када се старешина ожени, могао је да добије стан на коришћење, мада не сви, јер стамбена ситуација у многим гарнизонима није била повољна. Ко је добио стан, морао је да се окући, то јест да купи намештај, белу технику и друге кућне потрештине. Подизали су више кредита, а онда грцали у немаштини. Супруге војних лица најчешће нису радиле, па су породице живеле само од једне плате.

Итаман када се ситуација донекле стабилизovala, стизале су наредбе о прекомандама. Са српско-хрватског говорног подручја често је нова дужност водила у Македонију или Словенију. Нису све коцкице могле да се сложе, па су старешине најчешће живеле, бар неко време, одвојене од породице. У новом месту службовања плаћали су стан, а онда су барем једном у месец дана одлазили у посету породицама. А народ је лепо рекао: „Далеко од очију, далеко од срца“... Пуцање брачних заједница није била у то време реткост. Ако би у међувремену у новом гарнизону подофицир или официр добио стан, морао је претходни да окречи и офарба столарију...Деца су имала проблеме да се прилагоде новој средини, нарочито она која су морала да уче словеначки или македонски језик. У селидбама се намештај оштећивао, па је излаз био у куповини неких нових комада. Поново кредити, а супруге не раде.

Прекоманде су биле прилично честе. Током службовања било је оних старешина који су и до десет пута променили адресу на којој су живели.

Развој и модернизација војске, посебно потреба да старешине напредују у служби, изискивали су и одређена усавршавања. Курсеви су организовани у трајању од месец дана до шест месеци. Командно-штабна академија (командно-штабно усавршавање) трајала је две, а

Школа националне одбране (генералштабно усавршавање) годину дана. Опет су старешине морале да се одвоје од породица. То је увећавало расходе и слабило кохезију породица. С обзиром на чињеницу да су старешине често остајале у касарнама у поподневно време и да су имали обавезна логоровања и занимања на полигонима за обуку, те обавезе су их удаљавале од породица, тако да су деца време проводила препуштена само мајкама. То принудно жртвовање није одговарајуће надокнађивано.

Прописи су дозвољавали старешинама да путују у иностранство једном у две године. Када су тражили одобрење, морали су да имају добро образложење. Нарочито је било тешко изаћи на крај са официрима безбедности. Они су хтели да сазнају многе ситнице у вези са путовањем у иностранство, тако да су неке старешине одустајале од туристичких путовања.

Преписке са рођацима у иностранству или са познаницима страним грађанима су обавезно морале да буду пријављене. То је значило и повремено разговоре са официјером безбедности.

Много је подофицира и официра који су отишли у пензију без крова над главом. Често дуже од три деценије. За петама њихове породице су им газдарице. Необично је да систем одбране више не гради станове. Још је необичније да станове додељује Влада Републике Србије по лутријском систему или уз помоћ „брзих прстију“, како су овај начин назвали они који имају право на стан. Подофицири и официри су ревносно служили своју државу и народ, па с правом очекују да се то њихово жртвовање валоризује породичним станом. Бранили су своју земљу, а многи су у борбама рањени. Очекивано је да ће до стана доћи само ако систем одбране буде куповао новосаграђене станове или градио зграде, како је то чинио у последњих осамдесетак година.

Фонд за СОВО је мера и капа за све проблеме који данас тиште војне пензионере. Уколико би се пензијско-инвалидско осигурање вратило у тај фонд, многи би проблеми нестали. Тако на пример старешине истог чина и положаја, само пензионисане у различито време, имају различиту висину пензија. Та разлика у много случајева износи и до 35.000 динара. Удружење војних пензионера Србије стално инсистира на томе и подсећа надлежне државне органе да учине тај корак. А он је животно веома важан.

Звонимир ПЕШИЋ

Састанак са управником Центра војномедицинских установа Београд

НОВОСТИ У РАДУ

На захтев УВПС, управник Центра војномедицинских установа Београд пук. др. сц. мед. Жарко Мишовић 28. новембра примио је делегацију УВПС у којој су били председник Извршног одбора Зоран Вучковић и др. Славољуб Сталетовић, члан Извршног одбора.

Тема разговора је била проблематика у здравственом збрињавању војних осигураника, њихови узроци као и предлози за решавање, затим кадровска проблематика у Војномедицинским установама, стање опреме и организација рада, са посебним освртом на потребама

војних осигураника старијих од 65 година.

Представници УВПС на почетку разговора одали су признање здравственим и нездравственим радницима на огромном доприносу у време пандемије COVID-а.

На питање да ли су тачне информације да ће Амбуланта Церак делом бити уступљена цивилним војним осигуранцима, управник ЦВМУ дао је одговор да су постојали неки прелиминарни разговори, али да није дошло до споразума, тако да амбуланта Церак остаје у раду као и до сада.

На питање за ВМЦ Карабурма у вези са радом као општа војна болница, а и наставком са радом апотеке и плановима за Геронтолошки центар, управник ЦВМУ је одговорио да се ради на проширењу рада у смислу отварања опште болнице, да је рад апотеке неизвесан због недостатка кадрова фармацеута, и да нема нових информација о Геронтолошком центру.

Што се ВМЦ Нови Београд тиче, управник је истакао да већ дуже време недостају специјалисти за рад из области хирургије, неурологије, психијатрије, офталмологије итд. и да је расписан конкурс за пријем недостајућих специјалиста.

У најскорије време размотриће се могућност рада лабораторије у Амбуланти Бежанијска Коса, по узору на рад у амбуланти Церак.

У скорије време очекује се да се одобри набавка десет санитарских аутомобила за потребе Хитне службе ЦВМУ, што би, уз решавање кадровских проблема (лекара и возача), значајно унапредило рад те службе.

Ускоро се очекује и информациона подршка у Војноздравственим установама, која се односи на електронске рецепте, електронски картон, заказивање прегледа, итд.

Сарадња Градске управе Ниша и организације УВП

ЗАХВАЛНОСТ ЗА ПОДРШКУ

На позив начелника за друштвене делатности града Ниша Миљана Ђирковића, 15. новембра одржан је састанак са Зораном Јашовићем, председником Гр. Орг. УВПС Ниш.

У веома срдечној и пријатној атмосфери, председник Јашовић је на почетку разговора захвалио начелнику Ђирковићу на помоћи коју је доделио град Ниш, поводом 30-годишњице од формирања Градске организације УВПС. Обавестио га је да војни пензионери предано негују слободарске традиције и да обележавају све

значајне датуме из наше богате историје. Представио је и „личну карту“ организације, која осим Ниша обухвата Алексинац, Гаџин Хан, Соко Бању и Белу Паланку.

Градска организација УВП Ниш, како је речено, пружа својим члановима правну помоћ у решавању статусних питања, потпору у остваривању права у области стамбене и здравствене проблематике, додели солидарне помоћи, за коју удружење издваја 40 одсто од укупне чланарине.

С обзиром на то да су градске власти надлежне за доношење решења о стицању права статуса борца, током разговора највише је било речи о томе.

Председник Гр. Орг. УВПС Ниш је начелнику уручио захвалницу за веома успешну сарадњу и помоћ коју Удружењу пружа град Ниш.

3. Јашовић

Полагање венца поводом Дана примирја у Првом светском рату

У Крушевцу обележен Дан примирја у Првом светском рату

У СПОМЕН ХЕРОЈИМА

Поводом 11. новембра Дана примирја у Првом светском рату, који се обележава као државни празник Републике Србије, на спомен-плочу у касарни „Цар Лазар“ положени су венци.

Свечаност је реализована у организацији Команде гарнизона Крушевац. У име Команде гарнизона венац је положила делегација са потпуковником Милољом Бубањом на челу, а у име града Крушевца, градоначелник Јасмина Палуровић и председник Скупштине града Предраг Вукићевић.

Венце су положили и начелник Расинског управног округа Иван Анђелић, делегације СУБНОР-а, ОРВС, Удружења за неговање традиција ослободилачких ратова, Удружења ратних војних инвалида, Кола српских сестара, Удружење војних пензионера, Удружење пензионера „Цар Лазар“ и други. Делегацију Удружења војних пензионера Крушевац предводио је председник Душан Самарџић.

Србија је у великом рату изгубила око 1,2 милиона становника (што војника, што цивила) и имала огромна ратна разарања земље.

Као главни мотив за амблем овог празника користи се цвет Наталијине рамонде, у ботаници познат и као цвет феникс. Осим њега, у амблему се појављује и мотив траке Албанске споменице која се налази изнад њега. Носи се, осим на сам дан празника и током недеље која му претходи.

мр А. Симоновски

Обележен јубилеј 120 година Удружења ратних добровољаца и потомака

ЗАВЕТ РОДА

Орден војводе Вука генерал-потпуковнику Милосаву Симовићу уручио је председник Удружења Никола Филиповић.

Свечана академија поводом обележавања 120 година постојања и рада Удружења ратних добровољаца 1912-1918, њихових потомака и поштовалаца, одржана је 7. новембра у Дому Војске Србије у Београду.

Поводом тог значајног јубилеја, Орденом војводе Вука одликован је потпредседник Владе и министар одбране Милош Вучевић.

Орденом војводе Вука одликовани су и министар за рад, запошљавање, борачка

и социјална питања Никола Селаковић, командант Копнене војске генерал-потпуковник Милосав Симовић, председник Одбора за откуп куће војводе Вука Драгољуб Кочовић, а постхумно, тим Орденом одликован је помоћник министра за рад, запошљавање, борачка и социјална питања и члан удружења Милош Миша Ковачевић. Златна плакета уручена је начелнику Управе за традицију, стандард и ветеране пуковнику Драгану Милковићу.

Седница Скупштине 211. оклопне бригаде

ОКУПИТИ ШТО ВЕЋИ БРОЈ ВЕТЕРАНА

У Дому Војске Ниш средином октобра одржана је седница годишње Скупштине 211. оклопне бригаде, на којој је анализиран рад Удружења у протеклом периоду, дефинисани задаци за даљи рад и поднет извештај о кретању чланова.

Председник удружења Михајло Гергар поздравио присутне и поднео извештај о раду у протеклом периоду. Истакао је да сви треба више да раде на афирмацији удружења, информисању чланова о свим важним питањима, а и на omasовљавању Удружења.

После завршетка седнице, чланови су превезени до касарне „Мија Станимировић“ на Комрени, где су положени венци на Споменик погинулим припадницима 211. оклопне бригаде.

На крају је организован заједнички ручак уз дружење.

3. Јашовић

Обележен Дан примирја у Првом светском рату

НЕГУЈМО КУЛТУРУ СЕЊАЊА

Парастосом и полагањем венаца на Српском војничком гробљу у Нишу, обележен је 11. новембар, Дан примирја у Првом светском рату. Венце су положили делегације Града Ниша, Војске Србије, Полицијске управе Ниш, градских општина, потомци и представници војних удружења, СУБНОР-а, извиђача, као и делегације удружења која негују традиције ослободилачких ратова,

Градске делегације положили су венце и на гробљу Комонвелта, где су сахрањени британски војници и чланови санитетске мисије.

Градоначелница Ниша Драгана Сотировски честитала је суграђанима Дан примирја, истакавши да српском народу нису познате речи пораз и предаја.

„Поштовани грађани, срећан нам Дан примирја у Првом светском рату. Са поносом на грудима носимо Наталијину рамонду која је вечни симбол победе и херојства српске војске, као и васкрса српске државе. Битке у којима смо побеђивали током Великог рата, када је непријатељ мислио да смо на коленима, изучавају се на војним академијама по свету. У свему томе свако мора знати да српском народу нису познате речи пораз, предаја, ропство... Мир је гарант

Додела социјалне и хуманитарне помоћи у октобру

ДРУГ ДРУГУ

На основу Правилника о социјалној и хуманитарној помоћи Удружења војних пензионера Србије, Изврши одбор, на седници одржаној 6. новембра 2023. године, размотрио је захтеве достављене у октобру 2023. године и донео је одлуке о додели једнократне социјалне и хуманитарне помоћи:

А) Материјално стање

На основу члана 5. а у вези са чланом 4. став 1. тачка 1. Правилника,

ОпОр Краљево ТВ: 38.000,00 – по члану 18.667,74 динара;
ОпОр Панчево ГД: 38.000,00 – по члану 22.234,72 динара;
ОпОр Крушевац ОБ: 38.000,00 – по члану 23.645,65 динара;
ОпОр Кршевац КХ: 43.000,00 – по члану 15.240,79 динара;
ОпОр Лесковац ТЈ: 33.000,00 – по члану 23.498,80 динара;
ОпОр Земун ТВ: 38.000,00 – по члану 16.526,33 динара;
ОпОр Прокупље БЖ: 38.000,00 – по члану 23.720,60 динара;

ОпОр Чукарица ОД: 38.000,00 – по члану 19.788,95 динара;
ОпОр Ужице ТМ: 35.000,00 – по члану 19.017,31 динара;
Б) Здравствено збрињавање
ОпОр Обреновац БД: 25.000
ОпОр Обреновац МР: 25.000
ОпОр Нови Сад ПС: 30.000
ОпОр Земун ММ: 25.000
ОпОр Зајечар МЗ: 20.000
Новчана средства су уплаћена на текуће рачуне 6. и 10. новембра 2023. године. Захтеви који буду достављени од 1. до 30. новембра 2023. године, биће решавани почетком децембра 2023. године.

Извршни одбор

напредка и даљег јачања развоја Србије, али не само Србије, већ и читавог региона и свих људи који живе у окружењу... Поддржимо политику мира, стабилности, економског развоја. Негујмо културу сећања како нам се историја не би понављала“, стоји у честитки градоначелнице Ниша.

Дан примирја у Првом светском рату обележава се у знак сећања на 11. новембар 1918. године, када је у Француској, у специјалном вагону маршала Фердинанда Фоша, потписано примирје у Првом светском рату. Примирје, које је било на снази све до закључивања коначног мировног споразума у Версају, 28. јуна 1919. године, обележава се у свим земљама које су потписале споразум.

3. Јашовић

Посета делегације УВПС Удружењу војних пензионера у Републици Српској

КОРИСНИ РАЗГОВОРИ

Организација војних пензионера Републике Српске, као придружени колективни члан УВПС, представља удружење које успешно остварује прокламоване циљеве. Због тога, а и међусобне блискости, сусрети руководства на највишем нивоу доприносе даљем развоју односа.

У музеју Козарачке епопеје

вао је посету Националом парку „Козара“. Поред обиласка националног парка, одржан је и својеврстан час историје код Спомен-плоче с именима погинулих бораца НОВЈ и жртава фашизма, који је одржао историчар и кустос Борис Радаковић. Био је то дирљиви час са мноштвом осећања и емоција. Током излагања кустос је истакао да је Битка на Козари једна од најкрвавијих партизанских битака. Битка је вођена против надмоћнијих немачких и здружених трупа издајника на планини Козара. Операција *Западна Босна* вођена је од 10. јуна до 15. јула 1942. године.

Током излагања, кустос Борис Ранковић, је на сликовит начин описао циљ операције Западна Босна „уништење Другог крајишког партизанског одреда и дела становништва које га је подржавало“. Током борбених дејстава, осовинске снаге су опколиле око 3.500 партизана из Другог крајишког одреда, као и око 80 хиљада српских избјеглица, које су од терора побегле у планину. Однос снага између нападача и браниоца био је 9 : 1. Почетком јула стање окружених постало је критично и сваком даном све теже. Партизански батаљони и избеглице, изузетно исцрпљени након двадесет дана непрекидне борбе, били су стиснути на ограниченом простору и изложени сталном артиљеријском гранатирању и ударима противничке авијације. Стање је погоршала све већа несташница хране и лекова. Када је запретило пресецање одреда на

Председник Удружења војних пензионера Србије Љубомир Драгањац са сарадницима боравио је 14. и 15. октобра у посети Удружењу војних пензионера у Републици Српској у Бања Луци. У Удружењу је одржан састанак између представника УВПС у РС и УВПС. Састанку из Удружења ВП у РС присуствовали су председник тог Удружења Раде Вуковић и секретар у Удружењу Стеван Ковачевић, а из УВПС поред председника Љубомира Драгањаца, председник Извршног одбора Зоран Вучковић и члан Извршног одбора Остоја Поповић. Том приликом сагледана су размењена искуства укупног рада два удружења у протеклих 30 година од значаја за војне пензионере, посебно из области пензијског и инвалидског осигурања, стамбене проблематике, здравственог осигурања и социјалне заштите као и начина унапређења даље сарадње.

Боравећи у посети УВП у РС, представници оба удружења, посетили су генерал-потпуковника у пензији Бошка Келечевића, начелника службе безбедности у 5. војној области ЈНА, а за време отаџбиског рата у Босни и Херцеговини, начелника Штаба 1. крајишког корпуса – Бањалучког корпуса. Током посете размењена су мишљења и сећања из бивше ЈНА а посебно сећања и збивања за време рата.

Другог дана посете 15. новембра, председник Удружења војних пензионера у Републици Српској, организо-

Гости и домаћини пред монументалним козарачким спомеником

Седница Скупштине ОпОрг УВП Крагујевца

ПОТРЕБНО БРЖЕ РЕШАВАЊЕ ПРОБЛЕМА

делове, одлучено је да се крене у пробој. У ноћи са 3. на 4. јул и 4. на 5. јул, део партизана и око 10 хиљада избеглица побегао је из окружења. Партизани који су остали у окружењу, поделили су се у мање групе, покушавајући да се сакрију у шуму или да пробију непријатељске баријере. У периоду од 5. до 30. јула немачке и хрватске трупе систематски су чешљале Козару и суседну, вршећи масовна убиства заробљеног становништва, рањених и заробљених партизана, а преостали су одвожени у логоре.

На Козари су Вермахт и усташки режим први пут од окупације Југославије у Другом светском рату применили систематско чишћење територије од српског живља. Депортовано је на десетине хиљада српских цивила: највећи део у немачке и хрватске концентрационе логоре. Поред тога, радно способне жене су послате у Нацистичку Немачку, а мушкарци на север. Деца депортованих и убијених родитеља су послата у логоре за децу), где су многи од њих умрли.

Током немачко-хрватске противпартизанске операције на Козари у периоду од 10. јула до 30. јула 1942, убијено је око 20 хиљада становника Козаре и Подкозарја, а депортовано 68,6 хиљада људи, укључујући 23,5 хиљада деце. Од тога се 35 хиљада људи никада није вратило на Козару, укључујући 11 хиљада деце млађе од 14 година.

Козара је у југословенској историографији постала симбол отпора, храбрости и страдања.

Поред низа догађања на просторима Козаре, посебно је упечатљива била посета и обилазак Спомен-музеју у којем су изложени оригинални предмети и оружја из Козарске епопеје и оригинални филмски снимци чији садржаји сваком посетиоцу дочаравају стварност страдања народа и деце Козаре.

Споменик на Козари је дело чувеног архитекте Душана Џамоње који је висок 32 метра и састоји се од металних плоча са исписаним именима 9.927 погинулих.

Посета спомен-компексу завршена је заједничким фотографисањем испред Споменика жртвама немачко-усташке офанзиве. Домаћин на Козари био је и пуковник Слободан Пејкић из Приједора који је организовао и обезбедио присуство кустоса а посету организовао у складу са критеријима IUCN јер Национални парк „Козара“ представља заштићену зону пошто својим прелепим пејзажима оплемењује доживљај сваком посетиоцу парка.

О. Поповић

Учесници годишњег скупа војних пензионера у Крагујевцу

Последњег дана новембра у Крагујевцу је одржана седница годишње Скупштине УВП, а извештај о раду поднео је досадашњи председник удружења Милан Савић.

Мада је за одржавање Скупштине послато више од 300 позивница и обавештења, на годишњем скупу окупило се нешто више од шездесет.

Мада је доста урађено и речено у извештају (брига и помоћ болесним, превоз болесника, помоћ угроженим породицама, до сарадње са другим удружењима војних пензионера попут Београда, Суботице, Републике Српске, Ужица, као и обележавања државних празника, организација и посета значајним историјским местима и лепотама Србије), горући проблеми остају нерешени.

У врху је нерешено стамбено збрињавање, јер доста породица животаре као подстанари и више од 30 година!

-Начин куповине и поделе нових станова у делу града (Денино брдо) сматрају да није добро решено. Банка поштанска штедионица, у складу са прописима, не даје кредите за куповину станова пензионерима старијим од 75 година. Они сматрају да би требало одобрити пренос отплате откупа станова на чланове породице.

Било је случајева да су неки спремили новац, али им опет није омогућена куповина, јер агенција која се тиме

бави нема овлашћења за склапање уговора за продају! Такође се дешава да су поднети захтеви за куповину стана са потребним документима, али да одговора месецима изостају. Сматрају да се ови проблеми могу решити већим ангажовањем републичког удружења војних пензионера и Владе РС и давањем већих олакшица за набавку и куповину станова.

У Војној амбуланти се и даље постојећи проблеми не решавају. Између осталих, мала капија на улазу у ГА је и даље затворена јер инвеститор који је изводио радове од марта месеца то још није решио. Тако се мора ићи на велику капију и прелазити преко улице (без пешачког прелаза), што може довести до незгода и повреда.

Пропадање Дома војске је и даље у току, а војни пензионери немају где да се окупљају.

И поред тешкоћа, раду овог удружења добрим делом учествују и жене.

На седници Скупштине је изабран и нови председник крагујевачких војних пензионера Микан Васиљевић.

Учесници се залажу да се и остали војни пензионери учлане у ово удружење, сматрајући да ће бројност и нови предлози за решавање имати већу тежину.

Ј. Мићић

Свечани скуп УВП Чукарица

**ПОТРЕБНИ СУ
ВЕЋИ ПОМАЦИ**

Свечана седница је била прилика да се поброје сви значајнији успеси, али и да се одреде наредни задаци војних пензионера у тој општини

Војни пензионери Чукарице с пажњом су пратили излагање свог председника

У сали Месне заједнице „Виногради“ 13. новембра одржана је свечана седница Скупштине Општинске организације УВП Чукарица. Повод је било обележавање 30-годишњице од формирања Удружења војних пензионера у тој општини. Том скупу присуствовали су председник Извршног одбора УО УВПС Зоран Вучковић и представници сродних организација Чукарице са којима сарађује Удружење.

Председник Општинске организације УВПС Чукарица Зоран Јанковић излагање је отпочео речима „Желим вама и нашој организацији мир, стабилност, слогу и дуговечност“, да би наставио.

„Данас поносно обележавамо 30. годишњицу оснивања општинске организације УВП Чукарице која је добровољна, нестраничка, социјално-хуманитарна, патриотска, постоји и делује 30. година. Иницијативни одбор за оснивање Удружења је у Дому ваздухопловства у Земуну 28. августа 1993. године донео одлуку о формирању УВП Србије. У Дому ЈНА у Београду 16. септембра 1993. године основано је УВП Југославије.

У минулих 30 година наша организација је прошла кроз различите периоде. Имала је успоне и падове али и своје звездано доба. Услови у којима је деловало Удружење били су веома сложени и тешки, али нема сигурних показатеља до када ће ово стање да потраје. Дугогодишњи проблеми и стално погоршање и продубљивање економске кризе и заоштравање односа између држава у региону и у светским размерама и све већа поларизација, негативно су утицали на пад стандарда и у нашој држави“.

Повељу УВПС Зорану Јанковићу уручио је Зоран Вучковић

Проблеми су, како је речено, имали негативан утицај на финансирање активности УВП Србије. Због већег раста трошкова живота од усклађивања већ смањене пензије, оне су у релативном износу све мање. Ова чињеница утиче и на релативно смањење чланарине, што усложњава финансирање реализације функционалних задатака УВПС.

Социјална и хуманитарна помоћ Удружења усмерена је на чланове чија је породица у тешком материјалном положају за набавку лекова, помагала, медицинску рехабилитацију и стоматолошку помоћ. За ову помоћ издваја се 40% од чланарине.

„Наши најважнији задаци у будућности и даље ће бити: (1) Унапређење статуса и угледа војних пензионера у друштву, (2) Пружање помоћи војним пензионерима у остваривању основних права из области пензионог, инвалидског и здравственог осигурања и социјалне заштите, (3) Остваривање сарадње са одговарајућим државним и другим институцијама, сродним организацијама у земљи, (4) Организова-

ње посета и пружање помоћи оболелим, изнемоглим и усамљеним члановима, (5) Редовно информисање јавности о раду нашег удружења и проблемима војних пензионера, нарочито посредством листа „Војни ветеран“.

На нивоу секундарне и терцијарне здравствене заштите, такође су остварени позитивни помаци у односу на претходни период.

Лакше и брже се долазило до специјалиста и решавања дијагностичко-терапеутских процедура, као и неопходних болничких третмана.

У овом периоду набављена је нова опрема за војно здравство (углавном из средстава Фонда за СОВО и неких донација), а један број радника примљен је у радни однос у војноздравствене установе (ВЗУ).

„Свакако да ово подржавамо и поздрављамо, иако мислимо да је то недовољно и испод реалних потреба и што се односи на здравствене раднике као и улагања у војни здравствени систем.

Ангажовање Фонда за СОВО, везано за набавку опреме за ВЗУ, као и на дефинисању и реализацији картица за војне здравствене осигуранике, успостављање заједничког здравственог информационог система са РФЗО Р. Србије и ажурирање решавања захтева војних осигураника, свакако поздрављамо.

Поново смо покренули иницијативу за изградњу Војног геронтолошког центра и проследили га Управи за традицију, стандард и ветеране МО, са детаљном анализом потреба војних осигураника и њихове неопходности“, казао је Јанковић.

На скупу је речено да су планирани непосредни разговори са начелником УВЗ, директором Фонда за СОВО, управницима ВЗУ и упућени писани захтеви, са конкретним проблемима везаним за здравствено збрињавање војних осигураника и начина њиховог решавања.

„Очекујемо да се војно здравствено осигурање врати у Фонд за СОВО као и да активно учествујемо у новом споразуму између Фонда за СОВО и РФЗО, како би војни осигураници који остварују здравствену заштиту у цивилним здравственим установама обезбедили све што имају и војни осигураници који се лече у ВЗУ (стоматолошке услуге, вакцинацију, лабораторију, путне налоге, електронске рецепте...).

Већина КВП је нарушеног здравственог стања, а морталитет ове популације је висок. Од вируса корона преминуло нам је шест чланова. Заштита интереса и решавање бројних проблема војних пензионера захтева и даље омасовљавање чланства (по овом питању не можемо бити задовољни) и јединствено деловање свих КВП“, истакао је Зоран Јанковић.

Обраћајући се делегатима Зоран Вучковић је информисао чланове УВП о томе шта све предузима УВПС на заштити права и статусним положајем војних пензионера. Посебно је говорио о веома тешкој стамбеној ситуацији, којом су погођени пре свега војни пензионери. Изнео је и податак о бесповратном кредиту за трајно решење стамбеног проблема, чији је износ, на основу захтева УВПС, повећан са 20.000 на 30.000 евра у динарској противности.

3. П.

Скупштина Градске организације УВП Вождовац и Савски венац

СЕРВИС ЧЛАНОВИМА

Одато признање Скупштини општине Вождовац и Месној
заједници „Бањица“

Плакету УВПС председници СУБНОР-а Савски Венац Олги Стојиљковић
Трифуновић уручио је Остоја Поповић

Свечана седница Скупштине градске организације Вождовац и Савски Венац одржана је 28. новембра. Била је посвећена 30-годишњици оснивања и рада. Отворио ју је председник те организације Добривоје Димитријевић. Међу гостима су били Остоја Поповић, члан Извршног одбора, госпођа Олга Стојиљковић-Трифуновић, председница СУБНОР-а Савски Венац, представници Клуба пензионера Бањица и Општинске организације Удружења пензионера Вождовац.

Димитријевић је истакао: „Данас када обележавамо 30 година од формирања наше организације, можемо констатовати да смо испунили сва очекивања и оправдали њено постојање.“

Крајем 2014. године Скупштина РС донела је Закон о привременом начину обрачуна и исплате пензија, којим је више од 700.000 хиљада пензионера било обухваћено, односно умањене пензије од 15 до 25% сваког месеца.

Октобра месеца 2016. године УВПС је покренуло иницијативу о укидању поменутог Закона. Више од 34.000 потписа је сакупљено и предато Народној Скупштини РС. Наша организација је сакупила 2.258 потписа. Народна скупштина РС у дневни ред није уврстила ову Народну Иницијативу.

Наша општинска организација са око 1.300 чланова, у континуитету је реализовала задатке. Свих претходних година тежиште активности било је на ублажава-

њу социјалних проблема, здравственој заштити, помоћи болесним и остарелим и масовљењу чланства, пружању помоћи у погледу тужби, једнократне социјалне и хуманитарне помоћи, информисању о стамбеној, здравственој, финансијској проблематици учествовање у хуманитарним акцијама и достављање докумената вишим органима УВПС“, рекао је Димитријевић.

Социјално-хуманитарна активност, како је речено на скупу, одвијала се у складу са могућностима организације, кроз посете болесним и остарелим и давање једнократне новчане помоћи, при чему је у 2023. години поднето 14 захтева и сви су позитивно решени. У просеку свако од њих добио је по 36.000 динара. У протеклих 30 година хуманитарну помоћ добило је 545 чланова у просеку око 36.000 хиљада динара, односно укупно око 20/двадесет/милиона динара или 165 хиљада евра.

„Од хуманитарних акција издвојио бих сакупљање новчаних средстава за помоћ угроженом становништву у великим поплавама, као и сваке године акција сакупљања гардеробе за прихватилиште у Кумодрашкој улици.“

Здравствена заштита се остварује преко амбуланте Бањица, ВМЦ Славија и ВМА. Посебно желим да истакнем за пример комплетно особље амбуланте Бањица на чији рад немамо никаквих примедби. На ВМА је нешто боља ситуација у пружању услуга КВП, пре свега захваљујући

непрекидним ангажовањем нашег руководства код Министарства одбране, да се здравствена заштита и третман према КВП побољша.

Поред здравствене проблематика, једно горуће питање је и стамбено обезбеђење, где не мали број наших колега није решио стамбено питање, породице станују у касарнама где се сусрећу са проблемима, па су у касарни Топчидер добили решења да се иселе из просторија где станују.

У погледу масовљења организације новим члановима нисмо у потпуности задовољни. Новопензионисана војна лица слабо се учлањују, па нам је наредном периоду то тежишни задатак“, навео је Димитријевић.

Информисање чланства се врши преко месних одбора и посредством листа „Војни ветеран“, који има веома важну улогу у тој активности, као и преко Сајта УВПС. Благовремено и реално информисање је један од најважнијих елемената за рад удружења.

Сарадња са сродним организацијама и надлежним органима општина Вождовац и Савски Венац је врло добра. У протеклом периоду остварена је изузетно добра сарадња са општинском организацијом СУБНОР-а Савски венац и Месном заједницом Бањица.

„Наша општинска организација својеврстан је сервис свим корисницима војне пензије на територији општина Вождовац и Савски Венац, просторије су на располагању чланству за обављање оперативних послова свих врста и садржаја, почев од формирања документације за једнократну социјалну и хуманитарну помоћ, као и разне овере докумената, без икаквог условавања и надокнаде. Такође желим да истакнем и то да се не мали број цивилних пензионера обраћа нама за помоћ, пре свега административне и саветодавне природе.“

У наредном периоду поред општих и текућих задатака Општински одбор ће се ангажовати на масовљењу организације, пружању помоћи болесним и изнемоглим лицима, давању пуне подршке руководству УВПС, здравственом и стамбеном збрињавању, као и враћање војних пензионера у Фонд СОВО.

Захваљујем руководству Скупштине општине Вождовац и Месној заједници „Бањица“ што су нам омогућили да несметано обављамо наше свакодневне задатке.

У периоду који је испред нас и даље ћемо давати пуну подршку руководству УВПС у борби за остварење наших законских права, у области социјалне, здравствене, стамбене и правне сигурности, закључио је Димитријевић.

Члан Извршног одбора ГО УВПС Остоја Поповић информисао је присутне о активностима које је руководство УВПС предузимало у протеклом периоду, као и о плановима за наредни период.

Повељу УВПС, СУБНОР-у Савски Венац, плакету УВПС, Радмилу Милосављевићу, Јови Миличићу и Мирославу Спаравалу уручио је Остоја Поповић.

У име награђених, захвалила је председница СУБНОР-а Савски Венац Олга Стојиљковић Трифуновић.

Д. Д.

Стиже електронска картица здравственог осигурања

МЕМОРИСАЊЕ СВИХ ПОДАТАКА О ЗДРАВЉУ

Лице картице

лице картице

гијош тон видљив и флуоресцира под UV светлом

Наличје картице

наличје картице

знак визуелно невидљив, а флуоресцира под UV светлом

У „Службеном војном листу“ бр. 43 од 27. новембра 2023. године објављена је „Одлука о здравственој књижици-електронској картици здравственог осигурања“, Управног одбора Фонда за социјално осигурање војних осигураника.

Том одлуком одређује се садржај, изглед, карактеристике, начин издавања и овере, поступак при промени података у току осигурања, губитка и оштећења, поништавање и трошкови издавања здравствене књижице-електронске картице здравственог осигурања.

Картица важи уз идентификациони документ, војну легитимацију или личну карту за осигурана лица које су на основу закона у обавези да имају личну карту, а картица за малолетна лица уз личну карту родитеља или старатеља.

Картица садржи чип на коме је лични број осигураника (ЛБО), који одређује Фонд за социјално осигурање војних осигураника, сваком осигураннику само једном-јединствен је, трајан и непроменљив.

Картицу осигурања издаје Фонд и то трајно за:

- Професионална војна лица(ПВЛ), запосленим на неодређено време;

- Корисницима војне пензије;
- Члановима породице носиоца осигурања која су издржавана лица у складу са законом;

- Лицима старијим од 65 година која су осигурана у складу са законом, уколико не остварују право на здравствено осигурање по другом основу.

Оверу картице за ПВЛ и чланове њихових породица врше јединице и установе електронским приступом матичној евиденцији Фонда, док за војне пензионере и чланове њихових породица оверу врши организациона јединица Фонда, односно јединице и установе.

Трошкове првог издавања картице сноси Фонд.

Осигурано лице које је изгубило картицу односно коме је оштећена картица, писаним путем о томе одмах обавештава надлежни орган у јединици и установи, односно организациона јединица Фонда, ради подношења захтева за издавање нове картице и сноси трошкове њеног издавања.

Уколико осигурано лице не обавести надлежни орган у јединици и уста-

нови, односно организационој јединици Фонда о губитку картице, сноси трошкове настале злоупотребом картице од стране другог лица, солидарно са даваоцем услуге које је пружило здравствену услугу.

Нове здравствене картице очекују се у првој половини 2024. године и за њихову израду Фонд је обезбедио финансијска средства (претходне картице издате су војним осигураницима 2010. и 2011. и истекле су 2015. односно 2016. године.).

Законска основа за издавање и примену здравствених картица за војне осигуранике створена је усвајањем Закона о здравственој документацији и евиденцијама у области здравства („СГ РС“ бр.92/23 од 21.11.2023. године).

Војне здравствене установе и санитетске јединице и установе у Војсци Србије су део здравствених установа Р. Србије (члан 3. став 5 Закона).

Министарство здравља успоставља, организује, води и развија РИЗИС (Републички интегрисани здравствени информациони систем).

Саставни део РИЗИС-а су и софтверска решења у којима се води здравствена и медицинска документација у војном здравству, као и софтверска решења у којима се води евиденције Фонда за социјално осигурање војних осигураника.

Војни осигуранници са новом здравственом картицом који остварују здравствену заштиту у цивилним здравственим установама (где не постоје војноздравствене установе) имаће свог изабраног лекара, моћи ће да им се прописују лекови, заказују специјалистичке прегледе и дијагностичко-терапеутске процедуре, речју имаће истоветан статус као и цивилни осигуранници.

Изабрани лекари у војним и цивилним здравственим установама водиће само е-картон, неће морати да уписују и у папирни картон, специјалитичке налазе, лабораторијске, РТГ и.т.д, тако да ће моћи да се уместо административним пословима посвете својим пацијентима.

Пацијенти неће морати да приликом сваке посете да носе своје претходне налазе, јер ће сви налази, отпусне листе, прописани лекови и сва друга медицинска документација бити у е-картону пацијента.

Све ово требало је да трасира пут у квалитетнију, приступачнију, ефикаснију и рационалнију здравствену заштиту.

др Славољуб Сталетовић

Кораца ка квалитетној и ефикасној
здравственој заштити

УСТАНОВЉЕН ЕЛЕКТРОНСКИ КАРТОН ПОДАТАКА

Скупштина Р. Србије је, пре распуштања због расписаних избора, донела Закон о здравственој документацији и евиденцијама у области здравства, који је објављен у „Службеном гласнику РС“, бр.92/23, 21.11.2023.године, а ступа на снагу осмог дана од дана објављивања.

Ово се не односи на члан 17, који се примењује по истеку од шест месеци, и члана 23. став 2, члана 24. став 2, члана 28,34,46,47,49,50. И 51 који се промењују од 1. јанура 2025. године.

Једна од битних новина овог Закона је е-картон.

Е-картон чине подаци из обавезне медицинске документације и њиме се обједињавају историје болести и лечење грађана из здравствених установа (члан 2, став 5 овог Закона укључују и војне здравствене установе и санитарске јединице и установе у Војсци Србије), приватне праксе и других правних лица.

Циљ успостављања е-картона је брже и ефикасније остваривање права на здравствену заштиту, увид пацијената у целокупну медицинску документацију и адекватно пружање здравствених услуга.

Право приступа подацима из е-картона пацијената има изабрани лекар, односно лекар специјалиста код кога је пацијент упућен на даље лечење, здравствени радник и здравствени сарадник при пружању хитне медицинске помоћи, као и лекарска комисија која утврђује права у области здравственог осигурања и борачко-инвалидске заштите.

Пацијент може приступити и користити своје податке садржане у е-картону, ради

остваривања својих права, у складу са Законом.

Сви информациони системи у здравству, биће међусобно повезани у јединствени Републички интегрисани здравствени информациони систем, РИЗИС, који осим е-картона чине софтверска

решења у којима се води здравствена и медицинска документација у војном здравству, РФЗО, Министарству здравља, АЛИМС, Фонду за СОВО, „Батуту“, надлежној здравственој комори.

Вођење здравствене документације и евиденције у папирном облику врши се када не постоји могућност за вођење здравствене документације у електронском облику, као што су техничке сметње, кварови, елементарне непогоде и сл.

Унос подата у РИЗИС се врши без одлагања након отклањања околности које су то онемогућавали.

Веома важна новина у Закону је:

Регистар генетичких, биомедицинских и других података од значаја за истраживање и развој у области биотехнологије, биоинформатике, биономије, генетике и медицине.

У Србији се генетичке анализе спровode на 11 института и успостављањем Регистра омогућава се чување ових осетљивих информација у Државном центру података, а када се обједине са здравственим подацима имају већи потенцијал за унапређење дијагностике, превенције и лечења пацијената који болују од многих наследних и ретких болести, развој и примену персонализоване терапије.

На овај начин повезују се научно-истраживачки институти, који се баве генетичком анализама и здравствени систем, омогућава сигурна размена биомедицинских података, неопходних за тумачење генетских анализа и достављање резултата тих тестова у е-картон пацијента.

Регистар гарантује највиши ниво безбедности и заштите података.

Коришћењем напредних технологија у генетичким анализама могуће је код испитаника урадити анализе на развој најчешћих обољења као што су рак и кардиоваскуларне болести и генетичка анализа осетљивости на одређене лекове, чиме се може значајно унапредити ефикасност терапије.

Др Славољуб Сталетовић

Решавање стамбеног питања путем кредита

ПРОШИРИТИ ЛИСТУ

На предлог Главног одбора Удружења војних пензионера Србије (01/бр 21-1 од 26.01. 2023. године), покренута је иницијатива да се корисницима војних пензија који су без стана, омогући да своје стамбено питање решавају преко Фонда за СОВО („СВЛ“ бр. 32/2010) доделом бесповратног кредита у висини од 20.000 хиљада евра у динарској против вредности, повећа на 30.000 хиљада евра (у динарској против вредности).

Предлог Главног одбора УВПС је усвојен, што је и објављено у „СВЛ“ бр. 26 од 20. јула 2023. године у Правилнику о изменама и допунама правилника о употреби, условима и начину коришћења средстава за побољшање материјалног положаја корисника војне пензије без стана. Главни одбор УВПС обавестио је војне пензионере да је овим путем до сада решено око 2.500 хиљаде молби војних пензионера без стана.

Категорију војних пензионера са делимично решеним стамбеним питањем нико не спомиње и не узима их у разматрање, а њих је тренутно 1.415. Такође, одлуком Владе Републике Србије, лица са делимично решеним стамбеним питањем сврстани су у другу групу за решавање и узеше се њихове молбе у разматрање тек када се буду решила сва лица из прве групе, применом принципа „брзи прсти“.

Основни захтев се састоји у томе да се изврше измене и допуне напред наведеног Правилника који доноси Фонд за СОВО МО, да се призна право на решавање стамбеног питања добијањем бесповратног кредита и војним пензионерима са делимично решеним стамбеним питањем.

Предлаже се да се овим изменама приступи крајње систематично и да се води рачуна о припадајућем и имајућем стану и разлици у квадратима.

Душко Стојковић

Посета ветерана Војнообавештајне службе Румунији

МЕЂУ ПРИЈАТЕЉИМА

Иако опада број српске популације у Румунији, држава Румунија поклања пажњу добросуседском очувању српске традиције у Трансилванији и целој држави.

Са представницима резервних и пензионисаних старешина

Са представником Удружења Срба у Араду

На позив Асоцијације пензионисаних и резервних војних дипломата Румуније „Александру Јон Куза“, делегација УВВОСС боравила је од 24. до 26. октобра 2023. године у Румунији. Повод за сусрет представника удружења било је обележавање Дана оружаних снага Румуније и сећање на српске жртве током Првог светског рата у Араду. Поред тога, у духу неговања српске традиције уприличена је посета седишту удружења Срба („Сава Текелија“), локалном удружењу резервних и пензионисаних старе-

шина („А. Јон Куза“) и српској цркви Св. Петра и Павла, који се такође налазе у Араду. Наше удружење представљали су пуковници у пензији Бобан Ранђеловић, Миодраг Капор и Раде Шарчевић. Домаћину су били пуковници у пензији Димитру Ђурч и Чедомир Војинов.

Радни део посете одвијао се 25. октобра, а обухватио је присуство обележавању Дана ОС Румуније, на централном тргу у Араду и полагање заједничког венца са партерским удружењем на Споменик ослободио-

цима од окупације и борби против фашизма у Другом светском рату. Венце на споменик погинулима положили су и представници регионалних и локалних органа власти, локалног гарнизона, удружења која негују традиције ратова, ветерана и резервних старешина, као и представници политичких партија. Свечаност је обухватила дефиле локалног батаљона и налет авијације.

Након тога удружења су положила заједнички венац на улаз у градску тврђаву Аустроугарске монархије, у

Војни пензионери Пожаревца обележили 30 година успешног рада

ОДГОВОРНИ ПРЕМА СВОЈИМ ЧЛАНОВИМА

којој се током Првог светског рата налазио логор за становништво, од дечијег до касног старачког доба, где је постављена спомен-плоча. У овом, једном од 13 логора који су били формирано у оно време, преминуло је 4.317 Срба по имену и презимену, али се процењује да их је било много више. Свеукупно кроз логор је прошло око 20.000 људи српске националности. Унутар тврђаве се налази гробље логораша, који су поред тога сахрањивани и на локалном гробљу. Удружења су овим чином настојала да допринесу очувању сећања на претке који су настрадали у погромима током два светска рата, и подсећању на невинне жртве ратних сукоба. Невини и неми сведоци страдања, чијим се сенима поклонили наша делегација, подсетили су на вредности мира и важност да се немоћни заштите у рату. Отуда Србија и Румунија настоје да из године у годину повећају број потомака и младих који посећују наведено страстиште.

У другом делу посете, делегације је примио потпредседник удружења Срба у Араду, које носи име Саве Текелије, једног од највећих бораца за очување и јачање улоге Срба на просторима које су насељавали. Домаћин је изнео личну карту удружења, уз истицање успеха у учвршћивању положаја српске заједнице у Румунији, планове јачања њене активности и позвао на сарадњу. Иако опада број српске популације у Румунији, држава Румунија поклања пажњу добросуседском очувању српске традиције у Трансилванији и целој држави. Ради бољег разумевања дубине српских корена на тим просторима, учињена је и посета тамошњој православној цркви, задужбини и месту почивања С. Текелије и чланова његове породице. Српску делегацију у својим просторијама примили су представници локалног огранка удружења резервних и пензионисаних старешина Румуније. Том приликом размењена су искуства из рада, а посебно о напорима које чине да очувају статус чланства у оквирима националног законодавства. Домаћин је изразио жељу да се упозна са удружењима у Србији која окупљају резервни старешински састав и позвао да српска страна размисли могућности за заједничке активности.

У разговорима, представници партинерских удружења су се сагласили да је у време тектонских промена у свету, важно да се очувају канали за комуникацију и не дозволи да евентуално компликовање ситуације у нашем региону заустави позитиван тренд развоја међусобних односа. Основ за даљи рад налази се у доброј вољи и потписаном споразуму о сарадњи. На припадницима оба удружења је да осмисле разноврсне и сврсисходне активности које ће повећавати међусобно разумевање, поверење и задовољство учињеним.

Б. Ранђеловић

Награђени чланови са председником Драгутином Страхињићем

Недавно, у организацији Удружења војних пензионера града Пожаревца, обележена 30-годишњица формирања и постојања удружења. Удружење је формирано 29. новембра 1993. године, као секција Удружења војних пензионера Србије, данас Градска организација УВПС.

Свечана академија је одржана у Центру за културу града Пожаревца, уз масовно присуство чланова, почасних чланова и гостију.

Од гостију најзначајније је присуство команданта гарнизона, пуковника Душка Јовића, затим представника више удружења и појединци.

Уз пригодан културно-уметнички програм хора и фолклора Центра за културу града Пожаревца, монолога глумице Весне Рајковић „Милунка Савић“, и приказа кратког филма у продукцији удружења, о протеклом вишегодишњем раду удружења, приређени су пријатни тренуци.

Након културно-уметничког програма, присутнима се обратио председник Удружења војних пензионера града Пожаревца мр Драгутин Страхињић, који је у пригодном обраћању истакао:

„Данас поносно и са задовољством обележавамо 30 година од оснивања Удружења војних пензионера града Пожаревца. Радећи одговорно на задацима одбране земље нарушили смо своје здравље. Остаћемо упорни у захтевима, заједно са надлежнима на подизању квалитета услуга на свим нивоима здравственог осигурања и решавању стамбеног питања.“

Присутне је поздравио командант гарнизона пуковник Душко Јовић, који је, између осталог, истакао: „Команда гарнизона учиниће све да помогне Удружењу у

И торта је била у знаку јубилеја

остваривању својих задатака и планова.“

На свечаности су члановима Удружења који су допринели успешном раду градске организације војних пензионера, уручене награде и пригодна признања. Јубиларна „Повеља“ Удружења војних пензионера Србије, уручена је Драгану Цекићу и Милораду Ивановићу. Новчана награда је припала Алекси Момироском, а захвалница Драгану Стојановићу и Јосипу Рисовићу. У име награђених обратио се Драган Цекић и захвалио на додељеним признањима.

По завршетку програма, дружење је настављено уз коктел, у холу Центра за културу града Пожаревца.

Д. Страхињић

Из Ратног дневника команданта 3. армије

ЗЛОГЛАСНА ДРЕНИЦА

Поражене ШТС нису уништене. Разлог је што имају сталну подршку становништва, које воде са собом. Када се нађу пред потпуним поразом, трансформишу се. Пресвлаче се и скривају наоружање, па од окорелих терориста постају „невини“ цивили који са осталим становништвом напуштају место сукоба. На тај начин доводе наше снаге пред свршен чин.

На основу јучерашњег договора, Лазаревић је припремио реферисање о извођењу акције у Дреници и на Бајгори. У Оперативном центру Приштинског корпуса постављене су карте и шеме из којих се могу видети одлуке и ток извођења акције. Док гледам карте, сећам се злочина које су припадници ОВК учинили у Дреници током 1998. и 1999. године. Питам се колико ће још у њој погинути наших војника, полицајца и цивила да би се „смирила“.

Акције, сличне овој о којој сада реферише Лазаревић, изводили смо у Дреници пет пута. Увек у приближно истим рејонима и против истог непријатеља. Ко не познаје и не разуме догађаје на Косову и Метохији и у региону Дренице, може помислити да је у питању неспособност да се наше снаге обрачунају са терористима. Међутим, ради се о специфичностима са којима се сусрећу наше снаге када се сукобљавају са дојучерашњим сународницима. У свакој акцији, коју смо изводили током 1998. године, остварили смо постављене циљеве. Али, поражене ШТС нису уништене. Разлог је што имају сталну подршку становништва, које воде са собом. Када се нађу пред потпуним поразом, трансформишу се. Пресвлаче се и скривају наоружање, па од окорелих терориста постају „невини“ цивили који са осталим становништвом напуштају место сукоба. На тај начин доводе наше снаге пред свршен чин. Акција би се завршавала, јер су терористи „ишчезли“ а наше снаге се суочавале са „голоруким“ становништвом. Тако су се спасавали и извлачили из борбе, а затим организовали на другом месту и поново нападали наше снаге. То се понавља и сада.

Легло тероризма

Озлоглашена Дреница, територија на источном делу Косова и Метохије, омеђена на североистоку и истоку планинама Чичавицом и Голешом, на југу планинама Дреницом и Гребничком, на југозападу рекама Бели Дрим и Источком реком, и на северозападу падинама планина Мокра гора и Сува планина. Тај простор од 1952. године постао је легло тероризма и сепаратизма, стециште мржње према свему што је српско. Ту су главни ослонци ШТС градови Србица, Глоговац и Клина. Ескалацијом шиптарског сепаратизма и тероризма, Дреница постаје центар свих активности, одакле крећу терористички напади на полицијске станице у селима Ликовац, Обриње,

Преказе, Лауша, Ликошене, Ћирез и Овчарево. Пре почетка агресије НАТО-а, команде Приштинског корпуса и Треће армије располагале су прецизним подацима о јединицама ОВК у Дреници. Координатор Оперативне зоне „Дреница“ је Сулејман Сељими, звани „Султан“. Штаб је у селу Ликовац, 111. бригада ОВК, „специјална“, у селу Воћњак, 112. бригада ОВК у селу Лауша, 113. бригада ОВК у селу Лапушник и 114. бригада ОВК „Фехми Ладровци“ у Глоговцу. На граници ове Оперативне зоне, са седиштем у Србици, налази се 140. бригада ОВК из састава Оперативне зоне „Шаља“, а њени припадници често улазе и у Оперативну зону „Дреница“ и нападају припаднике 37. моторизоване бригаде и јединице МУП-а.

Знам да Лазаревић добро познаје територију Дренице, јер смо, бар десетак пута заједно прошли овим регионом. Без обзира на то, и због осталих учесника, Лазаревић детаљно говори о безбедносној ситуацији у овој регији. На том простору налази се други појас одбране Приштинског корпуса и Треће армије, који поседа и брани 37. моторизована бригада. Наглашава да се 37. моторизована бригада од доласка у ову зону суочила са великим проблемима. На „њеним“ положајима су биле јединице ОВК које је требало прво отерати, а затим приступити организацији одбране у условима свакодневног бомбардовања авијације.

„Са почетком НАТО агресије, почеле су тешке борбе са ШТС на простору Дренице. Припадници 37. моторизоване бригаде, у обрачуна са терористима, успели су да за 12 дана разби-

ју 113. и 114. бригаду ОВК и да овладају југоисточним делом Дренице. Том приликом у склоништима терориста пронађене су велике количине оружја, опреме, пропагандног материјала, фотографија и књига које величају тероризам, штампаних 1998. године у издању приштинског листа „Рилиндија“ Најтеже борбе вођене су за село Горње Обриње, где су се терористи забарикадирани у више година грађеним бункерима, са подземним склоништима, рововима и саобраћајницама. Остале бригаде ОВК, 111. и 112, успеле су да се извуку из блокаде и наставе терористичка дејства према јединицама Бригаде и МУП-а. Највећа концентрација је на тешко приступачном терену, у троуглу села Горње Обриње - Трстеник - Бањица. У саставу ових снага је и око 50 страних плаћеника. Друга групација ШТС лоцира на гребену планине Дренице, у селима Бериша, Ладровац и Клечка и у ловишту Липовица.“

Логор за обуку

Генерал Лазаревић, затим објашњава да су последњу акцију извеле јединице МУП-а, 37. моторизоване бригаде, 15. оклопне бригаде и 243. механизоване бригаде. Делом снага блокиране су главне снаге ШТС у поменути рејонима, спречено је њихово извлачење и подржане јединице МУП-а у њиховом разбијању у рејонима села Кладерница, Чубрељ, Воћњак, Турићевац и Ликовац. Након разбијања ШТС, створени су услови за поседање и уређење зоне одбране 37. моторизоване бригаде и борбену контролу територије.

Најжешће борбе воде се у рејонима планине Космач и у селима Кладерница, Воћњак, Ликовац, Јавор и Горње Обриње. У околини Горњег Обриња пронађен је, сакривен у шуми, терористички логор за обуку, у коме је боравило око 200-300 терориста. Био је опасан бункерима и групним заклоницама који су повезани рововима. На основу заплене опреме и докумената, највероватније је да су у логору били смештени плаћеници, муџахедини, и страни инструктори који су изводили војну обуку са терористима.

Пронађене фотографије и документа потврђују да је ту био смештен штаб терориста. За логор у коме је пронађено много оружја и муниције знали су и верификатори ОЕБС-а, и друге међународне организације. Они су, док су били на Косову и Метохији, свакодневно посећивали терористе и преносили податке о распореду и

покретима наших снага. Када је почела НАТО агресија, из тог логора ШТС су кренуле у напад на јединице 37. моторизоване бригаде и МУП-а. Међу пронађеним документима је и карта у којој су уцртани њихови положаји у подручју Глоговца и распоред неких јединица 37. моторизоване бригаде. Пронађен је велики број наређења за извођење терористичких акција, спискови прикупљене помоћи у новцу, два пасоша албанског и словеначког држављанина Хамзе Хамзе. Пронађене су језиве фотографије, на којима припадници у рукама држе одсечене главе људи. Органи безбедности и МУП-а покушавају да утврде идентитет лица на фотографијама и њихове жртве. Највероватније је да су жртве киднаповани припадници МУП-а, Војске или цивила.

Авијација НАТО-а је у селу Броћна, југозападно од Србице за 12 километара, погодила кућу Хашима Тачија. У кући су пронађене фотографије Тачија поред компјутера, које су раније направиле западне ТВ екипе, представљајући га као шефа политичке управе ОБК.

Овом акцијом, наглашава Лазаревић, руководио је начелник Штаба 37. моторизоване бригаде, потпуковник Боровоје Оровић, који је познато да су овом логору терориста пронашли и најсавременија радио-средства за одржавање везе.

Обухват главних снага

„Разбијање овог упоришта свакодневно омета НАТО авијација која покушава да спаси и сачува ову групуацију ОБК. У досадашњим борбама посебно се истакла јединица водника прве класе Косте Карталовића, који је успео да се пробије кроз редове ШТС и изврши обухват њихових главних снага”, објашњава Лазаревић. Затим наставља да говори о задацима нижих јединица, које су учествовале у акцији. Наглашава да су у заповестима за ову акцију посебно била регулисана питања борбеног осигурања, морално-психолошког и позадинског обезбеђења и заштита цивилног становништва.

Док Лазаревић говори, присећам се како сам на најбољи начин доживео 37. моторизоване бригаду приликом обласка пре почетка агресије. Овом јединицом из Рашке командовао је млад командни кадар, на челу са пуковником Љубишом Диковићем, који се одликовао енергичношћу, полетом и искуством. Војници су врхунски обучени за извршавање борбених задатака. Одзив резервног састава ове јединице је већи од 100%, што говори о великом патриотизму народа тог краја. У јединици је било и доста добровољаца, највише из Београда и Новог Сада.

Из размишљања ме је пренуо резак звук сирене која је огласила „ваздушну опасност”. Било је 10.00 часова. Сви присутни су погледали у мене. Лазаревић је прекинуо излагање. Знају да сам последњих дана игнорисао сигнале „ваздушне опасности” и нисам напуштао објекат. Овога пута то

Посебне снаге полиције на задатку

не смем да учиним због осталих старешина. Не желим да дајем лош пример непоштовања прописа, ни да их излажем опасности. Устајем и крећем ка вратима.

Док возилом идемо према напуштеном копу, у ваздуху је „мирно”. Када смо стигли, одлазимо до заклона за моторна возила, удаљених око 50-100 метара од нас. У камену су ископани заклона за десетак возила и маскирани дрвећем и грањем. Изгледају као просторије за становање људи. Око заклона прокопани су канали за одвод воде, а поред улаза наслагане гране за његово маскирање. Видим са колико пажње и љубави су послуге моторних возила радиле на њиховој изради. Сада, када су у њима моторна возила, и када су маскирани, заклона су тешко уочљиви и са земље.

У 10.15 часова група авиона прелетела је Приштину и одлетели ка северу. У 10.20 часова чују се експлозије у рејону Слатине и Белаћевца.

У 11.00 часова, без обзира што није прошла ваздушна опасност, враћам се на командно место. Дежурни, потпуковник Антић, извештава да је у 10.15 часова авијација бомбардовала положаје 354. пешадијске бригаде на превоју Мердаре без последица.

После краће паузе, Лазаревић реферише о акцији „Бајгора”. Објашњава да је акција почела синоћ у рејону Старог Трга, одмах пошто су ШТС нападе Стационарно чвориште везе „Стари Трг”. Акцију изводе јединице 58. лаке пешадијске бригаде којом командује потпуковник Љубомир Савић.

Блокада терориста

У вези са извођењем акције Лазаревић каже: „Још почетком априла уочена је концентрација ШТС у рејонима Шаље и Бајгоре, посебно у селима Ковачица, Кутловац, Бошњане, Забрђе и Бољетин. У поменутим селима извршено је инжењеријско уређење објеката за заштиту и ватрено дејство

и запречавање. Терористи су наоружани лаким аутоматским наоружањем и минобацачима 82 и 60 мм и свакодневно су нападали на објекат „Стари Трг”, војне колоне и појединачна моторна возила МУП-а на путу Први Тунел - Стари Трг. На предлог потпуковника Савића, одобрио сам да 58. лака пешадијска бригада главним снагама успостави блокаду на линији Црнуша (т. 1.009) - село Први Тунел - село Стари Трг и подржи снаге МУП-а у разбијању ШТС у рејонима села Мажић, Трстена и Рашане и извлачење из Бајгоре ка Косовској Митровици и Вучитрну. Командант Савић добро је поставио задатке потчињеним јединицама и био је у сталној готовости. На сваки напад и провокацију ШТС, Бригада је одговорила, брзо и ефикасно, и подржала снаге МУП-а. У синоћној акцији истакла се јединица капетана Милана Требаљевца, која је, иако изложена јакој ватри, успела да одбрани објекат везе „Стари Трг”. Храбри војници и старешине ове јединице, из Лепосавића и Звечана, су ефикасно, без обзира што је НАТО авијација непрекидно дејствовала по њиховим положајима, одбили нападе ШТС”.

Поново се оглашава „ваздушна опасност”. Авијација у мањим групама надлеже Приштину. У 13.30 часова са три пројектила дејствује по Техничком складишту 202. позадинске базе и положајима 50. војнотериторијалног одреда у рејону села Лукаре. У исто време касетним бомбама гађан је положај јединица 243. механизоване бригаде у рејону села Блаце на превоју Дуље, северно од Суве Реке. Према првим извештајима Команде 243. механизоване бригаде, погинула су два, а рањена три војника. На објекту Голеш са три пројектила гађани су магацини 492. ваздухопловне базе РВ и ПВО, у рејону села Ариљача, а у рејону села Белаћевац лансирана су четири разорна пројектила. На мети су положаји батерије 311. самоходног ракетног пука ПВО и 15.

окопне бригаде. Последице нису познате. Команда 15. оклопне бригаде извештава Лазаревића да је авијација једним крстарећим пројектилом гађала положаје њеног оклопног батаљона и лажни ватрени положај Армијске групе вишецевних бацача ракета „2” „Кошава” у рејону Лапљег Села, јужно од Приштине. Пројектил није експлодирао. Командант 354. пешадијске бригаде извештава Лазаревића да су у 12.40 часова са два пројектила гађани објекти у близини Касарне у Куршумлији. Последице нису познате.

У 13.10 часова командант Нишког корпуса, генерал-мајор Николић, извештава ме да је авијација са четири пројектила у 12.58 часова гађала положаје Првог моторизованог батаљона 78. моторизоване бригаде у рејону села Свињиште, источно од Прешева. Нема последица, а јединице ПВО обориле су два пројектила. Извештава ме да се акција претреса терена изводи по плану.

Дејства авијације по јединицама на Косову и Метохији настављена су до 16.45 часова. У 14.15 часова са шест разорних пројектила бомбардовани су положаји Трећег оклопног батаљона Тактичке групе „252” и ватрени положај Армијске групе вишецевних бацача ракета „1” „Огањ”, јужно од Липљана. У 14.15 часова са три пројектила гађани су положаји Другог механизованог батаљона 15. оклопне бригаде и 115. војнотериторијалног одреда, северозападно од Приштине. Удари из ваздушног простора на циљеве у околини Приштине настављени су у времену од 14.30 до 14.45 часова по Другом механизованом батаљону 15. оклопне бригаде и селу Горња Брњица, северно од града. Десет минута касније, у 14.56 часова, са шест пројектила гађани су положаји одбране Првог оклопног батаљона 15. оклопне бригаде и Бригадне артиљеријске групе „15”, јужно од Приштине. У 15.00 часова авијација је два пројектила лансирала на положаје батерије 311. самоходног ракетног пука ПВО, у рејону села Чаглавица, јужно од Приштине, а у 15.24 часа са три абио-бомбе гађан је Аеродром „Слатина”.

Срушен важан мост

Команда 37. моторизоване бригаде известила је Команду Приштинског корпуса да је авијација у више наврата бомбардовала подручје Клине и срушила мост између села Кијева и Лознице, чиме је прекинута једина веза између Приштине, Клине, Пећи и Ђаковице. Жртава, на срећу, није било, а материјална штета је огромна. Рушење моста код села Лозица спречава повратак шиптарских избеглица које су кренуле у своје домове у општини Клине. Наредујем Лазаревићу да се активирају обилазнице код порушених мостова и да се обезбеди проходност на главном магистралном путу.

После краћег прекида дејстава авијације, око 17.00 часова зове ме командант Нишког корпуса, Николић, и избуђеним гласом извештава да авијација бомбардује положаје Другог оклопног батаљона 211. оклопне бригаде и лажне ватрене положаје Бригадног противоклопног одреда „78” у рејону Наставног полигона Буношевац, југозападно од Врања. Каже да су погођена расхртована оружја СО 90 мм и макете. У нападу, који је почео у 16.50 часова, на полигону су погинула два неидентификована лица, вероватно цивили. До сада су лансирани 34 авио-ракете. У исто време, са 10 пројектила гађана је Касарна „1.300

ника. Истрага је у току. Овај рејон налази се на планини Црна гора. Пре почетка агресије био је споран, јер је Македонија тврдила да тај простор припада њима, па су снаге УНПРЕДЕПА и гранични органи Македоније избегавали тај простор, не желећи да се сретну са нашим граничарима.

Премештање на резервне положаје

Пошто истрага није завршена, у овом тренутку не придајем посебан значај инциденту. Претпостављам да су граничари Македоније залутали у упали у наше минско поље. Наредујем

Припадници наше војске на положају

каплара” у Врању. Каже да је ово најжешћи напад на Врање и околину од почетка агресије. Наредујем Николићу да предузме мере да се јединице заштите и да прати активности НАТО снага у граничном делу Македоније. Информације да јединице ПВО Нишког корпуса воде велику борбу у ваздуху са агресорском авијацијом и на небу изнад Топлице. Том приликом погођена су два непријатељска авиона. Остаци једног од њих пронађени су у околини Куршумлије, а други је, према изјавама очевидаца, пао у околини Лебана.

Из минута у минут стање се драматично усложњава. Начелник Штаба Армије, генерал-мајор Љубиша Стојимировић, извештава да су припадници 63. падобранске бригаде у рејону планине Пасјача, јужно од Прокупља, на тт. 916 Орлов Вис, пронашли делове ракете погођеног непријатељског авиона. Претпоставља се да су авион погодили припадници батерије КУБ 230. самоходног ракетног пука ПВО, у ноћи 20. априла 1999. године.

Команда 243. механизоване бригаде известила је Приштински корпус да су гранични органи Македоније, на тт. 1492 Кодрра Фура, у рејону објекта Копљача, југоисточно од Витине за око 10 километара, активирали нагазну противпешадијску мину. Том приликом су рањена три македонска вој-

јем Лазаревићу да и он формира комисију и утврди чињенице, да се случај не би искомпликовао.

Настављам да пратим дешавања у зони одговорности и ефекте дејства НАТО авијације. Из Оперативног центра Треће армије стиже информација да је НАТО планирао да гађа 26 циљева у зони Армије, од чега 19 на територији Косова и Метохије. Све команде су обавештене и у току је премештање на предвиђене резервне рејоне.

Због интензивног дејства НАТО авијације, посебно у зони Нишког корпуса, слутим да је то увод у агресију на копну. Брине ме што све јединице Приштинског корпуса, еквивалента око три бригаде, још увек нису у својим рејонима одбране, јер су „везане” у борбама са ШТС. Ни акција „Ругова” није завршена према планираној динамици. Питам Лазаревића о чему се ради. Одговара да су га команде 125. моторизоване бригаде и 58. лаке пешадијске бригаде известили да јединице МУП-а споро напредују, због тешко проходног терена и отпора ШТС. На „Карти одлуке за акцију” показује ми линију до које су стигле јединице МУП-а. Јединице Корпуса су у блокади и не изводе активна дејства. Упозоравам Лазаревића да акција мора да се убрза и да се јединице врате у рејоне одбране. Одговара да стално размишља како да што пре „ослободи” ангажоване јединице.

Потрага за знањем не познаје године

ПРИГРЛИТЕ УЧЕЊЕ У ЗЛАТНОМ ДОБУ

Као што вежбање јача и обликује тело, тако учење јача и обликује мозак.

Удруштву усредсређеном на култ младости дубоко је утемељено мишљење да су учење и рад на себи резервисани за младе, док способности старијих најчешће остају у сенци. Међутим, истраживања спроведена последњих година показала су да су старији итекао способни да науче нове вештине, стекну нова знања и прихвате нова искуства. Са напретком неуронауке, новим знањима о мозгу и начину на који функционише дошло се до закључка да учење заправо нема старосну границу.

Веровали или не, мозак сениора неке изазове може да реши чак много боље него што то могу млади. Иако је тачно да са годинама неке когнитивне функције опадају, у смислу да спорије размишљамо и да памћење може бити слабије него раније, то не значи да губимо способност да учимо нове ствари. Дуго се претпостављало да се структура мозга одраслог човека не може променити, али последњих година су спроведени експерименти који истичу неуропластичност мозга, његову изузетну способност да се реорганизује током живота и физички и функционално, под утицајем спољашњег окружења, размишљања и емоција.

Откриће овог феномена је веома значајно, нарочито за старије, јер сугерише да чак и у каснијим годинама мозак може да се развија и мења као одговор на нова искуства и прилике за учење. Студије су показале да бављење ментално стимулативним активностима: учењем страног језика, свирањем музичког инструмента или новим хобијем, може подстаћи неуропластичност и помоћи у одржавању когнитивних функција у старости - концентрације, памћења, способности да решавамо проблеме и добро опажамо ствари око нас. Као што вежбање јача и обликује тело, тако учење јача и обликује мозак. И није реч само о когнитивним способностима, учење кроз живот и у познијим годинама повезано је са побољшаним емоционалним стањем, осећајем испуњености и самопоуздања што све утиче на бољи квалитет живота. Нове вештине или знања стварају осећај остварености и доприносе позитивнијем погледу на живот, чинећи нас виталнијим и отпорнијим на изазове које доноси старење. Не треба занемарити ни друштвени аспект учења, јер похађање часова, радионица и курсева пружа старијима прилику да се повежу са вршњацима сличних интересовања и мишљења и изграде нова пријатељства. Ово дру-

штвено ангажовање је од суштинског значаја за борбу против изолованости и усамљености, које се често јављају код старијих особа и могу имати веома штетне ефекте како на физичко тако и на ментално здравље.

Последњих година технолошки напредак је револуционарно променио доступност образовања за појединце свих узраста. Широка доступ-

ност онлајн курсева, образовних платформи и дигиталних ресурса омогућила је старијима да лакше него икад приступе широком спектру материјала за учење из удобности својих домова. Виртуелна окружења за учење не само да пружају флексибилност и погодности, већ старијим ученицима нуде и прилику да буду у току са најновијим достигнућима из различитих области, омогућавајући им да остану активни и ангажовани чланови друштва. Ова интеграција технологије служи и као средство за преомошћавање међугенерациског јаза, подстицајући међусобну размену идеја и искустава између млађих и старијих генерација.

И даље постоје изазови којима се треба позабавити како би се осигурало да учење буде доступно и инклузивно за старије - финансијска ограничења, ограничен приступ технологији као и недостатак прилагођених образовних програма су свакако пре-

ШТО СЕ ВИШЕ УЧИ, МОЗАК ЈЕ СПРЕМНИЈИ

У САД је спроведена студија у којој су учествовали испитаници од 58 до 86 година, који су у периоду од три месеца учили најмање три нове вештине (нпр.: страни језик, сликање, свирање неког инструмента). Већ након месец и по дана испитаници су толико напредовали да су им менталне способности биле као код млађих 30 година.

Мишљење да су само деца и млади способни за учење је вероватно последица тога што су они стално изложени учењу нових ствари - кроз живот, школовање, тренинге, док с годинама људи као да изгубе вољу да се едукују и раде на себи. Резултати једне анкете спроведене међу људима са више од 40 година старости показали су да чак 50 одсто њих не научи ништа ново сваке недеље.

преке за оне који желе да уче и у свом златном добу. Да би се потпуно искористио потенцијал учења у старости кључно је дати приоритет развоју окружења за учење које је прилагођено узрасту и имплементирати политике које подржавају иницијативе за целоживотно учење.

Упуштање на путовање учења након одласка у пензију може да удахне нови живот у годинама које се обично повезују са пасивношћу. Овај пут нам нуди шансу да истражимо нове страсти, хобије и академска интересовања која су можда дуго била у сенци професионалних и породичних обавеза.

Ако се двоумите зато што немате самопоуздања, плашите се да вам памћење није довољно добро или сте нервозни јер не желите да се „обрукаете“, имајте на уму да је Онеита Самсион у јуну 2020. дипломирала у 90. години и тако доспела на насловне стране многих часописа, као и то да она није једина. Широм света има много оних који су своје дипломе стекли у седмој, па чак и осмој деценији свог живота.

Драгана Лукић Лазовић

Битка на Паштрику (5)

МИРИС БАРУТА И СПРЖЕНЕ ЗЕМЉЕ

Терористичке групе, које су биле убачене на гребену Паштрика, су разбијене, а наше снаге запоселе све доминантне положаје око објекта Врапче, на ТТ 1.986 и на Горожупским бачилима. Са ових позиција контролисале су све прилазне путеве према Горожупу и спречавале обухватна дејства агресора и покушај пробоја фронта преко Горожупских бачила.

Од 12.30 часова авијација је пренела дејства по дубини одбране наших јединица. Гађан је лажни Терзијски мост, код села Бистражин, југоисточно од Ђаковице, а касетним бомбама гађани су положаји Другог моторизованог батаљона 549. моторизоване бригаде на објекту Кунора и превоју Ликен, северозападно од Паштрика.

После овога, неочекивано, авијација је престала са дејствима у зони 549. моторизоване бригаде, а одмах по престанку дејства авијације престали су и напади терористичких снага. Мање борбе вођене су око граничне линије на Паштрику, западно од Горожупских бачила, и на објекту Врапче.

Наше јединице су се ангажовале на сређивању борбеног распореда, доградњи и поправци порушених објеката за заштиту и попуни муницијом и минско-експлозивним средствима. Међутим привидан мир је трајао до 13.30 часова, после чега су почела необично снажна дејства авијације по јединицама на Горожупском платоу и на читавој дубини одбране. Истовремени удари авијације извршени су и по јединицама на предњем крају на правцу село Морина – село Врбница – село Жур – Призрен, због чега се очекивао напад пешадијских јединица агресора и на том правцу.

Око 14.00 часова у подршку Шиптарских терористичких снага поново су се укључили и стратегијски бомбардери Б-52, који су у првом налету бацили тоне бомби, поново на Планеју и Шех-Махалу.

Напади су настављени несмањеном жестином, на Горожупском платоу, али ни после сат времена очекивани напад копнене јединице на Врбничком правцу није се догодио. Међутим, терористи су као дрогирани журишали на наше војнике на Горожупском платоу. У поновљеном нападу, који је трајао од 16.20 до 17.20 часова непрекидно је дејствовала и авијација.

За то време артиљерија и корпусна артиљерија остваривале су планиране ватре по положајима непријатељске артиљерије, пешадије у покрету, ка нашој граници и очекујућим рејонима Шиптарских терористичких снага на територији Албаније. Бригадна артиљерија дејствовала је по нападним колонама терориста и укљиненим групама на Горожупском правцу.

Терористичке групе, које су биле убачене на гребену Паштрика, су разбијене, а наше снаге запоселе све доминантне положаје око објекта Врапче, на ТТ 1.986 и на Горожупским бачилима. Са ових позиција контролисале су све прилазне путеве према Горожупу и спречавале обухватна дејства агресора и покушај пробоја фронта преко Горожупских бачила.

Доживети хероизам

Међутим, према извештају извиђачких органа, једна терористичка група, јачине око 60 људи, са два минобацача, још увек се крила по вртачама у рејону ТТ 1.874, на северозападном делу Паштрика, и повременим дејствима из минобацача угрожава наше јединице на превоју Ликен. Због тешко приступачног терена, ова група није била доступна нашим јединицама, али је бригадна артиљерија ватреним ударима вишецевних бацача ракета држала ову групу под контролом.

За време борбених дејстава авијација агресора је, поред смртоносних пројектила и бомби, избацивала пропагандне летке:

„Малочас вас је бомбардовао авион Б-52 који употребљава МК-82, 225 кг бомбе. Сваки Б-52 може да носи више од 50 оваквих бомби! Ови авиони ће се враћати по вас све док не истерају вашу јединицу са Косова и Метохије и спрече вас у вршењу зверства. Ако хоћете да преживите и да опет видите своју фамилију, оставите своју јединицу и бојно средство и одмах напустите Косово и Метохију. НАТО.”

Дејства авијације настављена су у 20.00 часова, бомбардовањем села Планеја, а у 20.50 часова са 12 пројектила авијација је дејствовала по гребену Паштрика. Вероватно је покушавала да уништи наше јединице које су контролисале планину.

У 22.30 часова отпочело је интензивно осветљавање простора изнад Паштрика, прво са осам, а у 23.22 часа са још 28 светлећих авио-бомби избачених, изнад села Љубижда Хас, Ораховца и Суве Реке. Истовремено са 10 разорних пројектила у 23.30 часа бомбардовани су положаји артиљерије у рејону села Планеја, а у 23.40 часа са осам пројектила моторизована чета Првог

моторизованог батаљона 549. моторизоване бригаде у рејону села Жур.

Пред поноћ су заустављени сви напади помахниталих терориста, а војници и добровољци су послали поруку са Паштрика „да нема одступања ни корака назад, по цену њихових живота”.

Прекид напада агресора Команда 549. моторизоване бригаде је искористила за попуни јединица које су претрпеле губитке и замену рањених војника и упутила у рејон села Планеје два моторизована вода из састава Прве моторизоване чете Трећег моторизованог батаљона.

Командант 549. моторизоване бригаде, пуковник Божидар Делић, оценио је стање на Горожупском платоу: „На Паштрику је пакао. До сада сам веровао да не може бити већег пакла од Кошара. Сад сам сигуран. Паштрик је пакао, а наш народ, Србија и Војска Југославије имају нове Обилиће и хероје. Треба видети како Срби гину за своју земљу и доживети њихов хероизам”.

У борбеним дејствима овог дана погинуло је 11 припадника 549. моторизоване бригаде.

Употреба бомби за осветљавање

И нови дан почео је дејствима авијације по јединицама 549. моторизоване бригаде на Паштрику, уз коришћење авио-бомби за осветљавање. Није било познато због чега је авијацији НАТО почела да употребљава бомбе за осветљавање, поред најсавремене технике за осматрање и гађање ноћу. Вероватно су ове бомбе почеле да се користа да би психолошки деловале на наше јединице. Међутим, њихово коришћење је било и упозорење јединицама да се још боље маскирају и заклоне.

Упозорење снагама ВЈ: НАПУСТИТЕ КОСОВО

Малочас вас је бомбардовао авион Б-52 који употребљава МК-82, 225кг. бомбе. Сваки Б-52 може да носи више од

50 оваквих бомби !

Ови авиони ће се враћати по вас све док не истерају вашу јединицу са Косова и Метохије и спрече вас у вршењу зверстава. Ако хоћете да преживите и да опет видите своју фамилију, оставите своју јединицу и бојно средство

НАТО

и одмах напустите Косово и Метохију

Терористи ОВКду упорно покушавали да расеку наше снаге

У 0.05 часова извршен је истовремени удар са 20 пројектила по рејону Горожупских бачила, по већ савременом селу Планаје и по лажном Терзијском мосту на реци Ереник у рејону села Бистражин, источно од Ђаковице. Том приликом погођена је позадинска јединица за снабдевање, при чему су погинула два, а рањено 35 војника. Већина их је била контузована, али је било и оних који су задобили унутрашње повреде од силне експлозије.

У 0.50 часова кренуо је у напад нови талас терориста, њих око хиљаду. Ни овај јуриш им није успео, па су борбе вођене на блиским одстојањима око граничне линије, на читавој дужини, све до превоја Ликен. На гребену, око највишег врха на Паштрику и око ТТ 1.874, још се налазила убачена група терориста.

После вишесатних борби ситуација на Паштрику је била без промене. Терористичке снаге покушавале су, по сваку цену, да уђу на територију Косова и Метохије, без обзира на велике жртве. Борбе су вођене уз употребу ручних бомби и на даљини успешног дејства мина усмереног дејства.

Интензитет дејства авијације се полако смањивао, као и напади Шиптарских терористичких снага, осим у рејону наше Карауле „Горожуп“ и у рејону објекта Врпаче (ТТ 1.687) на северозападној страни Паштрика.

Авијација гађа артиљерију

У 12.00 часова поново су почела дејства авијације на Врбничком и Горожупском правцу. Са 11 пројектила гађани су положаји јединица у рејону села Жур, а у 12.15 часова, са три авио-бомбе лажни положаји Бригадне артиљеријске групе „549“, у рејону села Билуша, западно од села Жур. У исто време са више пројектила бомбардовани су положаји Треће моторизоване чете Првог моторизованог батаљона у рејону села Бинај.

Удари авијације поновљени су на Врбничком правцу, у рејонима села Жур и Билуша, од 12.42 и 12.50 часова.

У 15.20 часова извршен је до сада најжешћи напад авијације са седам пројектила по положајима Бригадне артиљеријске групе „549“ и Пете чете Посебних јединица полиције у рејону села Жур. Са пет пројектила, авијација је дејствовала и по положајима одбране Друге моторизоване чете Првог моторизованог батаљона у рејону објекта Чеја (к.422), западно од Журџа.

У вези с тим, Команда 549. моторизоване бригаде је проценила да је у току припрема за напад копнених снага на Врбничком правцу и предузела потребне мере.

У 16.20 часова поново су бомбардовани положаји Прве моторизоване чете Првог моторизованог батаљона на Горожупском платоу са преко 10 пројектила, после ког су терористи кренули у нови напад. Овог пута тежиште је било на правцу Горожупска бачила - село Планаје, вероватно са намером да, уз авио-подршку и пошумљене падине Паштрика, изврше продор у десни бок батаљона и избегну чврсту одбрану наших јединица у рејону Карауле „Горожуп“ и селима Горожуп и Мартинај и што брже избију у рејон села Бинај и нападну јединицу на другој линији одбране.

Одмах је реаговала наша артиљерија, која је запречним ватрама и ударима вишецевних бацача ракета и минобацача успела да заустави и овај налет агресора.

Убрзо затим, у 16.30 часова, авијација је поново гађала положаје јединица у рејону села Жур, а нешто касније са 12 разорних пројектила бомбардовала положаје Трећег моторизованог батаљона 549. моторизоване бригаде, по дубини. У 18.00 часова са три пројектила гађан је превој Ликен.

Међутим, стање на фронту се није променило ни после ових удара авијације, јер су наше јединице упорно браниле положаје на државној граници. Због непрекидних дејстава авијације јединице су биле присиљене да стално мењају положаје ради избегавања непосредних удара, али то није утицало да успешно бране све позиције.

Највећи проблем је било санитарско збрињавање повређених, посебно њихово превозење у Призрен, јер су се санитетска возила тешко пробијала, пошто је авијација гађала све што се кретало. Због тога се водила борба за склањање рањеника који су чекали транспорт.

„Поларна ноћ“ изнад Паштрика

Ситуација се није променила ни до пада мрака, када су агресорови авиони почели да осветљавају бојиште. У 21.30 час бачене су четири светлеће бомбе, изнад Карауле „Горожуп“ које су осветљавале простор све до граничног прелаза Врбница и села Жур. У 21.45 часова бачено је још шест светлећих бомби, три изнад села Хоча Заградска, а три изнад објекта Цвиљен (ТТ 1.396), које

су ноћ претвориле у дан.

На основу наређења Команде 549. моторизоване бригаде наше јединице нису гађале светлеће бомбе да не би откривале положаје.

У 22.50 часа поново је лансирано седам светлећих авио-бомби изнад Призрена, а у 23.00 часа чак 12 светлећих кугли бачено је изнад Суве Реке. Јака светлост ових бомби, осветљавале је небо као да се ради о „поларној ноћи“. Док су светлеће бомбе догоревале, у 23.40 часа, по рејону села Планаје, бачено је више десетина авио-бомби разорног дејства.

И овај седамдесет други дан од почетка агресије почео је бомбардовањем јединица у рејону Паштрика. У 0.05 часова са више пројектила гађане су јединице на гребену Паштрика, а минут касније 12 разорних пројектила пало је на спржено и са земљом савремено село Планаје. У 0.40 часова авиони агресора напустили су ваздушни простор изнад Косова и Метохије.

Командант 549. моторизоване бригаде, пуковник Божидар Делић, известио је генерала Владимира Лазаревића: „Да амбијент на простору од Горожула до Планаје подсећа на сцене из филма о Косовском боју. Тела погинулих терориста, јауци рањених, мирис крви, барута и спржене земље деловали су депресивно на наше војнике. Земљиште је преорано. Нема дрвећа ни траве. Само кратери, разбацано камење, празни сандуци од муниције и гомиле чаура. Мислим да је најтеже прошло, јер теже од овога не може бити. Издржаћемо све“.

Међутим већ у 9.45 часова авијација је наставила са дејствима по јединицама Борбене групе „4“ 549. моторизоване бригаде, у рејону села Косавце, североисточно од Драгаша. Напад на ову Борбену групу поновљен је после 15 минута, али последица није било.

Последњи покушај терориста

У 14.00 часова поново је извршен необично јак ваздушни удар по рејону Призрена, са 17 разорних пројектила, и по положајима Треће моторизоване чете Првог моторизованог батаљона у рејону села Мазрек. Одмах са овим ударима активирали су се и терористи. Најјачи напад био је усмерен поново на правцу села Горожуп – Планаје и преко Горожупских бачила. То је био један од последњих покушаја терориста да се докопају дела наше територије.

У времену од 15.19 до 15.40 часова авијација је извршила нападе са више десетина разорних пројектила по рејонима Призрена и положајима Оклопног батаљона 549. моторизоване бригаде у рејону Ландовице.

У 18.15 часова авијација је, напуштајући ваздушни простор изнад Косова и Метохије, лансирала 12 разорних пројектила на положаје одбране Трећег моторизованог батаљона 549. моторизоване бригаде.

После паузе, дејства авијације су настављена од 21.15 час по рејонима села Планаје и Жур. Најпре су бачене четири светлеће бомбе, а затим лансирани разорни пројектили по рејону Планаје и селу Жур. Нешто касније, у 21.45 час, са три светлеће бомбе осветљен је рејон Хоча Заградска и бачена три разорна пројектила.

Од 22.05 до 22.19 часа са више пројектила настављено је бомбардовање положаја Друге моторизоване чете у ширем рејону села Жур, после чега су дејства престала.

Небојша Павковић
Бошко Антић

Актуелна дешавања у вези са Балканом

ШТА СЕ СПРЕМА?

Протеклих месеци амерички и британски „независни“ аналитичари развијају „теорију“ о наводном „другом руском фронту у Европи – на Балкану“, приписујући Русији одговорност за све што у ствари провоцирају Приштина, Сарајево и још понеко из региона, по познатом шаблону замењених адресата.

Колико је у свему томе апсурда, говори и то што данас, док теку прогон, застрашивање и тзв. тихо етничко чишћење Срба са Косова и Метохије, Запад јавно оптужује Србе за тероризам, повређивање десетина војника КФОР-а, тражи да њихови званичници учествују у истрази коју, поводом трагичног догађаја у Бањској, воде надлежни органи Србије, што, бар по форми, неодољиво подсећа на оптужбе и ултиматум Аустроугарске Србији 1914. Године

Министри иностраних послова НАТО-а су на свом састанку у Бриселу у исту равн изазова Алијансе сврстали ратне сукобе у Украјини и Палестини који свакодневно односе стотине, ако не и хиљаде људских живота, и дешавања на тзв. Западном Балкану. Иако ситуација у овом региону дуже време ескалира и далеко је од трајно одрживе, овакво рангирање НАТО изазова представља драматизацију. Имајући у виду да је кључни извор ескалације у држању фактора који су миљеници НАТО-а, а то су они који систематски крше Резолуцију СБ УН 1244, не поштују никакве договоре, као и они који систематски ревидирају Дејтон да би укинули Републику Српску и повратили Изетбеговићеву унитарну БиХ – логично се поставља питање – шта су прави циљеви оваквог рангирања проблема на тзв. Западном Балкану, шта се спрема?

Питање је за Србију утолико важније што највиши представници НАТО-а и земаља чланица за сва забрињавајућа дешавања у овом делу Балкана, поготову од маја ове године, мање или више директно, оптужују Србе, Београд и Бањалуку. Све то одвија се иза завесе натоизираних западне пропаганде која више година, свакако пре сукоба у Украјини, промовише тезе о „малигним“ утицајима Русије и Кине на Балкану. Западни званичници, пре свих, амерички, отворено критикују развој односа Србије с Русијом и Кином, траже диверзификацију снабдевања енергентима, односно смањивање увоза из Русије, не улажење у аранжмане с „непоузданим“ испоручиоцима технологије Г5, како карактеришу Кину.

„Други руски фронт“

Протеклих месеци амерички и британски „независни“ аналитичари развијају „теорију“ о наводном „другом руском фронту у Европи – на Балкану“, приписујући Русији одговорност за све што у ствари провоцирају Приштина, Сарајево и још понеко из региона, по познатом шаблону замењених адресата. Колико је у свему томе апсурда, говори и то што данас, док теку прогон, застрашивање и тзв. тихо етничко чишћење Срба са Косова и

ПИШЕ
Живадин Јовановић

Метохије, Запад јавно оптужује Србе за тероризам, повређивање десетина војника КФОР-а, тражи да званичници Запада учествују у истрази коју, поводом трагичног догађаја у Бањској, воде надлежни органи Србије, што, бар по форми, неодољиво подсећа на оптужбе и ултиматум Аустроугарске Србији 1914. године. Није ли и то технологија грађења жељене перцепције која би била подлога за нове ултиматуме према Србији и, коначно, за њено дисциплиновање на линији геополитике експанзије и тоталне доминације Запада на Балкану.

Састанак МИП-ова НАТО-а у Бриселу је важан јер се дешава у жеку сукоба у Украјини и на Блиском истоку, у атмосфери растућих европских и глобалних тензија, а за Србију посебно зато што се неки ставови и оцене тичу егзистенцијалних интереса српског народа на Балкану. Следи му и Министарска конференција ОЕБС-а у Скопљу. Неке оцене из Брисела „преселиле“ су се и у Скопље, јер чланице НАТО-а чине већину чланица ОЕБС-а. Разлика ипак, постоји, јер је ОЕБС далеко шира организација, не само што обухвата и бројне земље које нису чланице Алијансе, укључујући Русију, већ и по надлежности која подразумева гарантовање једнаке, недељиве безбедности за све државе, без обзира да ли су или нису чланице неког војног савеза, и што обухвата

сарадњу засновану на равноправности.

Тек када буду познати резултати бриселске и скопске конференције, биће могуће, мање или више, говорити о резултатима и прогнозама. А ни резултати се не мере само званичним декларацијама или усвојеним документима. Неретко, тек проток времена изнесе на површину да су се неки важни разговори и договори постизали изван конференцијских сала. Било је и биће још сличних конференција. Важно је да оне допринесе смањивању тензија, попуштању, прекиду и избегавању сукоба, никако њиховом ширењу или разбуктавању.

Што се Србије тиче, верујем да је најбоље да се држи својих основних принципа који су уједно универзални

Парадигму вазалног понашања представљају одрицања од континуитета чланства земље у ОУН, ОЕБС-у и другим међународним организацијама, потписивање понижавајућих докумената као што су СОФС (дипломатски статус војника НАТО-а), ИПАП 1 и 2 (прихватање стандарда НАТО-а, ширење позитивне представе о Алијанси у српској јавности, приватизација) и други. Усвојени су разни закони и прописи који су све друго осим израза слободе, демократије, људска права, независности и достојанства земље и народа

Снаге КФОР-а последњих година не испуњавају обавезе када је реч о безбедности неалбанског живља

Поглед на базу НАТО-а Бондстил

принципи међународних односа, да активно брани своја права и легитимне интересе, посебно независност, суверенитет и територијални интегритет и да не узмиче под било каквим притисцима или уценама. То је наш европски, слободарски и национални идентитет који је свима познат и који представља извор снаге и врло широке међународне подршке. У нашем је вековном идентитету да смо увек били отворени, и остајемо отворени, за сарадњу са сваким другим који нас истински уважава, али да никада не изневерамо осведочене пријатеље, савезнике и стратешке партнере. И по томе се Србија разликује од многих других. То има своју цену, Србија то боље познаје од многих других.

Одрицање од историје

Србија је војно неутрална и треба да брани и чува своје право на такав избор. Што се мене тиче, сматрам да се то, као и суверенитет и територијални интегритет, не може упарити ни

са каквим „бенефитима“ финансијске или економске природе, са инвестицијама, донацијама, или обећањем чланства у „демократским“, европским или другим ексклузивним „клубовима“, интеграцијама, малим или великим, цивилним или војним „Шенгенима“. У периоду „дисконтинуитета“ са „ауторитарном“, „комунистичком“ или било којом другом прошлосту, специфична врста српских политичара се „мисионарски“ удаљавала од Истока и умиљавајући се тражила скровиште под скотовима Запада. У том периоду је било свакојаким одрицања од историје, националног, моралног и културног идентитета. Парадигму вазалног понашања представљају одрицање од континуитета чланства земље у ОУН, ОЕБС-у и другим МО, потписивање понижавајућих докумената као што су СОФА (дипломатски статус војника НАТО), ИПАП 1 и 2 (прихватање стандарда НАТО-а, ширење позитивне представе о НАТО-а у српској јавности, приватизација) и други. Усвојен је низ закона и других прописа који су

НАТО је пре 25 година извршио злочиначку агресију на Србију коју српски народ неће и не може заборавити. И то је био корак, покриће да НАТО (САД) распореди своје трупе ближе руским границама. Да исправе грешку коју је, наводно, учинио генерал Двајт Ајзенхауер током Другог светског рата, како је констатовано на самиту НАТО-а априла 2000. у Братислави. Колико је мањих Бондстила после оног првог и правог успостављено у земљама северно и источно од Србије?

све друго осим израз слободе, демократије, људских права, независности и достојанства земље и народа.

Постоје и два споразума о транзиту НАТО трупа преко наше територије из ранијег периода – један везан за БиХ, односно ИФОР, и други за Косово и Метохију, односно КФОР. То су биле специфичне намене и ситуације. Међутим, то се не може данас користити као аргумент или оправдање за ширење права НАТО-а на територији Србије, без граница. У принципу, грешке из прошлости нису алиби за оне нове, можда још веће у условима који су за Србију и српски народ бар нешто повољнији него што су били пре две или три деценије.

НАТО је пре 25 година извршио злочиначку агресију на Србију коју српски народ неће и не може заборавити. И то је био корак, покриће да НАТО (САД) распореди своје трупе ближе руским границама. Да исправе грешку коју је, наводно, учинио генерал Двајт Ајзенхауер током Другог светског рата, како је констатовано на самиту НАТО-а априла 2000. године у Братислави. Колико је мањих Бондстила после оног првог и правог успостављено у земљама северно и источно од Србије? НАТО се шири(о) из Европе на Исток, са Индо-Пацифика на Запад. Између су, поред многих других, два стратешка партнера Србије – Русија и Кина.

Ако неко данас захтева од европских земаља „војни Шенген“ да би НАТО слободно спроводио своје „игре без граница“, нека свако о томе доноси слободну и независну одлуку. Што се става Србије тиче, мислим да то није спојиво с војном неутралношћу и да неће допринети миру и безбедности.

Извор: Печат

Трибина о догађајима у Рачку

ЛАЖИРАНА ПРЕДСТАВА

Учесници трибине: генерал Владимир Лазаревић, Даница Маринковић, Горан Радосављевић Гури и др Дејан Антић

Истина о Рачку мора да траје ради света, који је добио потпуно искривљену слику о догађају, ради нас и ради наших поколења која тек долазе. У том циљу 16. новембра у 18.00 часова организована је велика трибина у сали Универзитета у Нишу под именом „Истина о рачку 99.“. Учесници трибине су били генерал-пуковник у пензији Владимир Лазаревић, прослављени командант Приштинског корпуса, др Дејан Антић, историчар и професор на Катедри историје на Филозофском факултету у Нишу, Даница Маринковић, истражни судија у Приштини у време догађаја, и генерал полиције Горан Радосављевић Гури, вођа и непосредни учесник акције. Трибини су присуствовали, поред делегације градске организације УВПС Ниша градоначелница Драгана Сотировски, председници општина, представници разних борачких удружења, борци, те професори и студенти филозофског, правног, економског и факултета безбедности и криминалистике.

Први говорник је био историчар др Дејан Антић који је нагласио да је овај скуп организован, пре свега да се каже нешто о херојској борби наше Војске на Косову и Метохији, али и о најпрљавијем пропагандном рату западних сила и НАТО-а против једне мале, али и непокорне земље као што је наша. „Ми смо се овде окупили и због тога да причамо о истини и да се не заборава '99. година. Вековну терористичку борбу Арбанаса, Шиптара, а данас Албанаца против Срба на Косову и Метохији можемо тумачити као очигледан геноцид, а све под окриљем тадашњих и садашњих великих сила Турске, Аустроугарске, Немачке“, рекао је Антић.

Почетком 90-тих долази до суштинске промена у Србији, када покрајине губе своје прерогативе државности, а то изазива велики револт код шиптарских првака. Средином 90-тих, а посебно 1996. и 1997. године почиње да се јавља екстремизам код Шиптара, а 1998. започињу и отворене терористичке акције ШТС против полиције и Војске. Управо тада се укључује и међу-

народни фактор (читај Запад), који здушно помаже Шиптарима у сваком смислу ради остваривања постављених циљева, тј. отцепљења од Србије и присаједињења Албанији.

У јануару 1999. године се дешава акција у селу Рачак, када је елиминисана група од 45 терориста, а истовремено се појављује чувена верификациона комисија на челу са Вилијамом Вокером (која је већ присутна од јесени 1998. године). Вокер је добио задатак од својих налогодаваца да прикаже ову акцију као масакр над недужним цивилима, што је и учинио, како би се фабриковао повод за бомбардовање Србије.

Генерал полиције Горан Радосављевић Гури, који је био командант полицијских снага на КиМ и непосредни организатор и учесник догађаја у Рачку, покушао је да одговори на многа питања везана за догађај.

„Полиција је по вокацији намењена за чување реда и мира у држави, али је силом прилика, у сарадњи са Војском Југославије, морала да се обучава и за противтерористичка дејства, за коришћење оружја и оруђа већих калибара и сл. Полицији је било познато да се у Рачку налазе шиптарски терористи и да им је ту и штаб, али је операција морала бити одложена због присуства цивила у селу. Ову акцији је спровео један део одреда ПЈП од око 40 људи, који су добро познавали терен. План је био да се крене са акцијом у раним јутарњим часовима 15. јануара 1999. године (око 3 или 4 сата ујутру), прошли смо кроз сва околна села, користећи војна возила (војску у то време нису смели да нападају). Тада је дошло до окршаја са ШТС, а сама акција је трајала негде до касних поподневних часова истог дана. Након престанка борбе, истражни судија и криминалистичка полиција су хтели да изврше увиђај на лицу места, али су онемогућени захваљујући Вилијаму Вокеру, председнику верификационе комисије, који је већ имао свој план“ навео је Радосављевић.

Даница Маринковић, тада истражни судија у Приштини, је нагласила да је потребно увек причати истину о догађају у Рачку. Нагласила је да је радила пуно истрага пре и после овог догађаја, јер су тиме процесуирани и осуђивани терористи и на тај начин се држава бранила од њих.

Када је дошла комисија ОЕБС на челу са Вокером (америчким преварантом), све је било припремљено за бомбардовање, јер су давали податке о размештају и позицијама војних и полицијских снага и у касарнама и на терену.

Тог дана 15. јануара смо одмах кренули на увиђај и дошли до центра села и, том приликом, видели велику количину разног оружја, муниције и војних униформи. Сачињена је судска документација и записник. Када смо кренули да видимо тела погинулих, извршена је јака паљба од стране ШТС на нас. Екипа судских органа је морала да се повуче назад, а то је покушано и 16. и 17. јануара, али се увек исто дешавало. То су знали и Вокер и његова комисија, који су били у позадини и повлачили потезе заједно са шиптарским терористима. Даница Маринковић је била упорна у свом захтеву да оде до лица места, чак и када јој је Вокер предлагао да екипу вози њихово возило. То јој је било jako чудно и није пристала на то.

Том приликом је издала налог да се уради комплетан увиђај фотографисање, анализа документовање, форензика, парафинска рукавица код свих и друге радње да би се сачинила судска документација. Истовремено, заједно са нашом екипом, радила је и међународна судска екипа са финским патологом Хеленом Ранта на челу. Утврђено је да су сви погинули од ватреног оружја и да су учествовали у борби. Касније је Хелена Ранта, под Вокеровим притиском, рекла да је извршен масакр, што је то све негирала након рата, али штета је већ учињена.

Генерал-пуковник Владимир Лазаревић, тадашњи командант Приштинског корпуса је нагласио да је добро да се после 23 године прича о свему овоме и да се зна и чува права истина. Утврђен је тада, 1998. и 1999. године да су Шиптари кренули са јаким терористичким акцијама на наше безбедносне снаге. Главни режисер ове представе (Вокер) је рекао да неће оклевати да каже свету да је овде учињен масакр над цивилним становништвом и да су за то одговорне снаге безбедности СРЈ. Том приликом је од нашег МИП добио решење да је непожељна особа и налог да напусти земљу. Међутим, на интервенцију Савета безбедности УН он је остао у Србији.

Пропаганда је учинила своје, Јошка Фишер и остали западни моћници већ кажу да је убијено 100.000 људи. Вокер је тада устврдио, да би поткрепио те своје лажи, да су у акцијама учествовали и тенкови и артиљерија. Том приликом, ШТС су отварале ватру на јединице ВЈ, плашећи се да ће Војска интервенисати у Рачку.

На крају реч је узео историчар др Дејан Антић и стакао да присуство младих, посебно студената, доказује да је Србија вечна док су јој деца верна.

Небојша Живковић

У Краљевоу обележен Дан ослобођења у Другом светском рату

ПОЧАСТ ОСЛОБОДИОЦИМА КРАЉЕВА

У време СФРЈ 29. новембар је био посвећен обележавању Дана републике и сва пажња је била усмерена на тај важан дан из наше новије историје, и тога се старији јако добро сећају. Мало коме је било познато да је за Краљево и Краљевчане то био и Дан ослобођења Краљево у Другом светском рату. Након распада СФРЈ и престанка обележавања Дана републике јавља се потреба да се овом другом догађају посвети заслужена пажња. То се догађа тек у новије време, чиме се указује заслужена почасти ослободиоцима Краљево од фашистичког окупатора.

Сада се редовно на овај дан полагају венци на Споменик ослободиоцима Краљево у Другом светском рату, који се налази у парку у Пљакином шанцу, наспрам ибарског моста. Споменик је дело Краљевчанина Милана Васиљевића.

Ове године је обележена 79-годишњица тог значајног догађаја из историје Краљево. Почетак церемоније је означило интонирање државне химне Боже правде, а након тога венце су положили делегације Градске управе града Краљево,

ослободилачке војске (3. и 6. српска бригада и 4. црногорска бригада из састава 2. пролетерске дивизија и 16., 18 и 19. српска бригада из 25. српске пролетерске дивизије) заједно са деловима 223. стрељачке дивизије Црвене армије.

Краљево се налазило на путу повлачења немачких јединица из Грчке те су га због тога толико дуго и упорно бранили ангажујући своју СС дивизију Принц Еуген са око 25.000 војника и много ратне технике. Пресецањем пруге Рашка – Краљево, Немци су били приморани на повлачење. Током повлачења рушили су и минирали важније објекте међу којима и мост на Ибру, тако да су ослободиоци у Краљево морали ући преко монтажног прелаза од дасака или газом преко Ибра, повезани у живи ланац. Народ је ослободиоце дочекао са великом радошћу и усхићењем. Већ сутрадан одржан је велики митинг код споменика у центру града, а након тога војска и народ су отишли на Лагерско гробље, на Грдичкој коси како би одржали помен жртвама стрељаним октобра 1941. године.

Према историјским подацима у борбама за ослобођење Краљево погинуло је 357 бораца Црвене армије и 45 бораца Народнослободилачке војске Југославије. Губици немачке војске су били 495 погинулих, 265 рањених и 300 заробљених војника и официра.

Један од најбољих познаваоца историје Краљево и околине др Милан Матијевић поред наведених података истиче да је имао прилике да разговара са неким од бораца који су међу првима у јутарњим сатима тог 29. новембра ушли у Краљево.

Каже да су међу погинулим црвеноармејцима највећи број били Украјинци, што свакако треба поштовати. Такође истиче да је били потребно уложити и доста напора да се заштите заробљени Немци, како не би дошло до освете за стрељање 1941. године, јер би то сигурно била мрља на част српског народ.

Обележавање оваквих и сличних догађаја је освежавање сећања на целокупну нашу историју, а у њој има много места са понос и поштовање, а мало тога чега се треба стидети.

Ваљало би у већој мери укључивати младе људе и школску омладину у овакве догађаје. Само тако можемо бити сигурни да ће поштовање и сећања на историјске догађаје остати и у будућности.

Јован Симић

Први век Боривоја Степановића

НАЈСТАРИЈИ ВОЈНИ ПЕНЗИОНЕР

По свему судећи Боривој Степановић који је познатији под надимком Мика, вероватно је најстарији војни пензионер у Србији. Рођен је 15. фебруара 1924. године у Козјаку, од оца Василија и Мајке Бојане. Супруга Душанка је поживела 92 године и нису имали деце.

Боривој је завршио војну школу и био официр све до пензионисања 1977. године. Службовао је у Неготину, Зајечару, Загребу, Крагујевцу, Петровцу на Млави, Пожаревцу, Ваљевоу и Београду. У напредовању је стигао до чина мајора.

Пензионерске дане проводи у родном селу Козјаку, у активностима тамошње месне заједнице. Организатор је многих активности.

Виталан и активан био је све до своје 97. године. Возио је аутомобил, бицикл и учествовао у готово свим активностима села.

Здрав је и ужива у старости.

Захвалан је свима који га поштују и посећују.

Удружење војних пензионера Лознице поноси се својим најстаријим чланом.

М. Вујадиновић

Обраћање ратним старешинама

ДРУЖЕЊЕ ЈЕ ЛЕКОВИТО

Поштовани ратни команданти бригада, батаљона, дивизиона... Прошле су деценије од завршетка борбених дејстава у којима сте се прославили и за ратне заслуге напредовали.

Ваши борци, који су били у првим борбеним редовима, данас се мање-више друже, а на њиховим дружењима вас често нема. Њима то, поред свих проблема које неки имају, тешко пада, а ваше присуство би допринело да се не осећају напуштено и да су били потребни само када је требало гинути за слободу своје отаџбине.

Знам, неки од вас су се повукли у свој, мир, неки у бизнис, неки у политику... Па ипак, морате да одвојите време за дружење са онима који су били деца када се ратовало. Тако ће мање бити дијагноза „ратни синдром“, а ја кажем „послератни синдром“.

Када сам одлазио у пензију, слушаоцима Школе националне одбране, који су ме испраћали, сам поручио: „Дружите се као што смо се дружили, ако немате разлог, измислите га“.

Ви немате потребе да измишљате разлог, јер је много разлога да се дружите са својим борцима

Осећао сам се непријатено и тужно када сам присуствовао неким дружењима, а није било ни једног старешине.

Хвала онима које не треба подсећати!

Бошко Антић,
контраадмирал у пензији

Војске Србије, Полицијске управе Краљево, политичких партија, ратних ветерана, организација које негују традиције ослободилачких ратова и других удружења. Делегацију УВПС Краљево је предводио председник Градског одбора Радоје Томашевић.

Подсећања ради око Краљево су од почетка окупације вођене борбе против окупаторских снага што је довело до погибје великог броја бораца, а касније и стрељања више хиљада невиних Краљевчана, у знак освете за погинуле и рањене окупаторске војнике. По броју људских и материјалних жртава у Другом светском рату Краљево се сврстава у град највећих страдалника у Србији, па и шире.

Борбе за ослобођење Краљево су трајале 45 дана и у њима су учествовале јединице Народно-

Сусрет 40. класе Школе националне одбране

ОСОБЕНА ГЕНЕРАЦИЈА

Слушаоци 40. класе ШНО окупили су се недавно да би се још једном подсетили на време проведено у највишој школи наше војске.

Класа је особена по томе што за упис није био довољан рад на формацијским дужностима, већ је први пут полагаан пријемни

испит, током школовања вршено је оцењивање и из сваког предмета био је завршни испит. То је класа која је у својим редовима први пут имала једну даму (потпуковник Наташа Јововић) и оно по чему ће свакако бити упамћена је прва генерација која је завршила школовање са сабљама, симболом части и витештва. Доделом сабаља реализован је дотадашњи напор начелника школе капетана бојног брода Бошка Антића, што је за наредне генерације постало правило.

Школу је завршило 42 слушалаца, половина је окончала каријеру као генерали-адмирал и били су на највишим војним дужностима: команданти оперативних

састава, а генерал Цветко Савић и начелник Генералштаба Војске Републике Српске. Нажалост, међу присутнима није било деветорице који су преминули и којима смо одали почаст.

Иако је од завршетка школовања прошло 26 година и код већине промењени „габарити“, ипак смо се још увек препознавали и радо евоцирали успомене из времена школовања, периода рада на формацијским дужностима, али и о породицама и успесима наших потомака.

Уз причу и понеко пиће, договорено је виђење у наредним годинама.

Миломир Миладиновић

Из активности УВП Црне Горе

ПРЕОВЛАЂУЈЕ ОПТИМИЗАМ

У Подгорици је, 17. новембра, у просторијама Удружења одржана редовна седница Управног Одбора, овог пута тежишно посвећена припреми за седницу изборне Скупштине Удружења као и проблемима и резлозима за убрзање рада на пројекту „Монографија Удружења“. Анализирајући рад органа удружења између две седнице, председник Жељко Вукић указао је на потребу веће активности органа на свим нивоима, како би се превазишли проблеми у информисању

чланства о актуелним питањима и активностима УО на решавању нагомиланих проблема из претходног периода.

На плану решавања актуелних проблема из претходног периода, а првенствено обештећења због неправилности у усклађивању пензија, председник је истакао да је упућена притужба омбудсману Црне Горе са прилозима и образложењима са конкретним показатељима на „Правни став“ Врховног суда Црне Горе, којом су обустављени поступци КВП

пред редовним судовима. У њему се јасно види неједнако поступање судова по истој правној ствари и један дискриминаторни однос према војним

пензионерима. Такође, упућен је и захтев за састанак са председником Црне Горе ради упознавања и тражења решења за „војне бескућнике“ којих је најза-

Језик наш насушни

СУЈЕТА ИЛИ . . .

Енглески писац Џорџ Бернард Шо (1856-1950) размишљајући о фонетици одушевљавао се Вуковом фонетском реформом српског језика. Године 1914. написао је драму „Пигмалион“ чији је главни јунак професор фонетике (а која ће светску славу стећи тек шест година после његове смрти, када је по њој написан један од најбољих мјузикла свих времена „My Fair Lady“). Шоов сан је био да енглеску, крајње недоследну, хаотичну ортографију засновану на етимологији и на традицијама из средњег века, замени фонетском, тј. да Енглези почну да „пишу као што говоре“. (Нпр. енглеских вокала има 12, плус 8 дифтонга, укупно 20).

У америчком енглеском је мало боље – само пет дифтонга, укупно 17. Постоје две врсте „и“, две врсте „у“, два неодређена полугласа и тако даље – то није богатство, то је мука. Без сумње бољи је српски језик са само пет основних, јасно артикулисаних вокала, који се лако разликују међу собом. „Богатство“ енглеских вокала чини тај језик тешко разумљивим и крајње тешким за учење, бар што се изговора тиче. Ко није рођен у земљи енглеског језика, може га учити целог живота, може га говорити течно и без граматичких грешака али чим проговори, познаће да је странац. Доказивао је колико би то донело уштеде у потрошњи папира и штампарске боје јер би се нпр. реч *through* (кроз) писала са четири слова, колико има гласова, уместо седам као сад. Шо је тестаментом целокупну зараду од својих ауторских права наменио стварању фонетског писма за енглески језик.

Пројекат је, заправо, био чиста утопија, јер нико није ни помишљао да уместо свима знане енглеске латинице од 26 слова (и 45 гласова) учи педесетак „кука и верига“ – да и не помоћемо колики би били трошкови за производњу и набавку нових штампарских и писаћих машина, за описмењавање одраслих, поновно штампање милиона постојећих књига итд... Из сличних разлога, мада у већини европских земаља током XX века било предлога за ортографску реформу, ниједан се није остварио (осим у Русији за време Октобарске револуције).

Англисти кажу, да је Шоова замисао имала поред практичних и чисто лингвистичке мане. Фонетска ортографија би значила да би хиљаде речи Енглези писали на један начин, Шкоти на други, Ирци на трећи, Американци и Канађани на четврти, Аустралијанци на пети, Новозеланђани на шести... Сваки бестселер који се данас штампа у милионским тиражима за све земље енглеског језика морао би се штампати бар у шест различитих издања. Лако је замислити какву би забуну све то унело међу стотине милиона странаца који уче енглески, или у стотине хиљада књижара у свету који продају књиге на енглеском језику.

До регионалног раслојавања енглеског језика је већ дошло и обрађено је у много стручних студија. Њихови аутори тврде да се више не може говорити о једном енглеском језику, него о енглеским језицима – *Englishes*. Поред већ поменутих англосаксонских земаља, ту су и државе у којима се енглески користи као службени језик: Индија, Јужноафричка Република, Сингапур, Јамајка, бивше енглеске колоније у Африци и другде. У свакој од њих развила се, регионална, па и национална варијанта енглеског језика. Без обзир на то, он се у целом свету зове само **ЕНГЛЕСКИ** језик и никако другачије. Нико у тим земљама није чуо за „изум“, који се на Балкану (посебно у Загребу и Подгорици) понавља као светиња: да наводно „сваки народ има право свој језик назвати својим националним именом“. Поред осталог и у томе је битна разлика између њих и нас на Балкану.

Здравко Зељковић

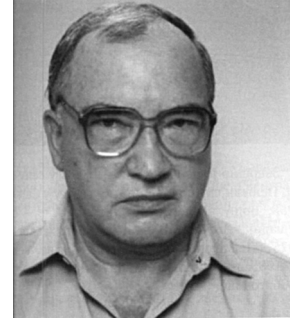
лост, према евиденцији, око 260. Све су ово питања и проблеми који оптерећују КВП и остављају ружну слику о професији која представља један од значајних стубова одбране и безбедности земље.

Али све ово не може зауставити напоре Удружења да гради и ствара бољи амбијент за рад и активности њених чланова. Тим поводом, извршено је и уређење просторија удружења у Подгорици, а све уз помоћ и комплетну логистичку подршку Војске Црне Горе. У побољшаним условима много је лакше и креативније деловати на плану завршетка рада на изради Монографије удружења. Једна од захтевнијих активности је и седница изборне Скупштине Удружења која је планирана за 15. децембар, где су дате и договорене све

секвенце, како би се та активност реализовала у складу са Статутом удружења. У томе ће помоћи Удружење пензионера Подгорице, првенствено у обезбеђењу просторија за одржавање седнице Скупштине, што представља добар пример сарадње удружења, посебно на локалном нивоу.

С обзиром да је сложена политичка ситуација донекле разрешена, војни пензионери од надлежних институција с правом очекују разумевање и траже решења за нагомилане проблеме из претходног периода. У години јубилеја (30 година постојања удружења), већина чланова са оптимизмом гледа у будућност и нове наде и очекивања у решавању њихових права.

Ж. Вукић

Светомир Обренчевић
(1939 – 2023)

ЧОВЕК СТРУКЕ

Из наших редова је тихо, онако како је и живео, отишао генерал-мајор у пензији Светомир Обренчевић, који је у четири мандата обављао дужност потпредседника УВПС. По вокацији правник с богатим искуством у систему одбране, испољавао је интересовање за многе научне и животне области. Где год је требало правно тумачење или када год би се реаговало на потезе одговарајућих државних органа, Обренчевић је припремао стручни основ за схватање ствари, наводећи које све правне могућности стоје на располагању Удружењу војних пензионера Србије. Пре него што ће да постане потпредседник, помагао је органима УВПС, наводећи да није време за његово свестраније ангажовање. А онда су дошли мандати и дуге административно-правне борбе за враћање урушених права војних пензионера.

Када је отприлике пре две године захтевао да, због времешности, буде ослобођен дужности у УВПС и та жеља му је услишена, сваког пута када би се надлежни обраћали за стручно мишљење, увек би се одазвао.

Рођен је 12. октобра 1939. године у селу Глушци, општина Богатић, Република Србија, од оца Живорада и мајке Радојке. Иза њега су остали супруга Слободанка, кћерка Катарина, лекар специјалиста, син Душан адвокат и унучи: Алекса и Марко.

Основну школу завршио је 1950, гимназију 1958, правни факултет 1962. године и Школу за резервне официре пешадије 1963. године. Правосудни испит положио је 1967. године.

Унапређен је у чин поручника правне службе 1. 4. 1964, капетана 1967, капетана прве класе 1970, мајора 1974, потпуковника 1978, пуковника 1984. и генерал-мајора 31.12.1997. године (ванредно).

Пензионисан је 30.9.2000. године.

Светомир је обављао дужности: на стажу и правни референт у Војном подручју Нови Сад (1964-1966), Нови Сад; помоћник војног тужиоца 1. армије (1966-1968), Београд; заменик војног тужиоца 1. армије (1968-1971), Београд; заменик војног тужиоца ЈНА (1971-1983), Београд; војни тужилац у Војном тужилаштву 1. армије (1983-1986), Београд; начелник Одељења у Правној управи ССНО (1986-1988), Београд; заменик војног тужиоца ЈНА (1988-1992), Београд; војни тужилац Војске Југославије (1992-1995), Београд; врховни војни тужилац у Врховном војном тужилаштву Савезног министарства одбране (1995-2000), Београд.

Одликован је: Орденом за војне заслуге са сребрним мачевима (1968), Орденом народне армије са сребрном звездом (1973), Орденом за војне заслуге са златним мачевима (1977), Орденом народне армије са златном звездом (1980) и Орденом рада са златним венцем (1985).

3. П.

Битка на Сутјесци (5)

ЗЛОЧИНИ ФАШИСТА НАД РАЊЕНИЦИМА

До 14. јуна престале све организоване борбе у долини Сутјеске, а поједине групе и мање јединице су се пробијале у разним правцима. Није постојала никаква могућност да

Прва група пружи било какву помоћ 3. дивизији и Централној болници, а свако даље задржавање снага на Зеленгори довело би у питање пробој главних снага.

Рањеници и болесничко особље масакрирани су на најзверскији начин. Најчешће су немачки официри убијали рањенике везане на носилима и то обично метком из пиштоља,

До 14. јуна ујутру 1, 2. и 7. дивизија са ВШ и Извршним одбором АВНОЈ-а прошле су и кроз трећи немачки обруч на комуникацији Фоча - Калиновик, одвојиле се од противничких снага и дохватиле села испод Јахорине. Већ сутрадан врховни командант Јосип Броз Тито је издао наређење да све три дивизије пређу у противофанзиву преко комуникације Сарајево - Вишеград у источну Босну. Пробој највећег дела ослободилачких снага без 3. дивизије и тежих рањеника практично је завршен до 15. јуна када су стигле на Јахорину у слободни оперативни простор. „До 14. јуна успешно се пробила главнина снага (3 дивизије или 12 бригада) и нашла се иза последњег немачког обруча управо онда када су се главне немачке снаге сручиле на 3. дивизију и болницу у долини Сутјеске. Главне снаге под командом Врховног штаба биле су кадре да наставе офанзивна дејства на север и да успешно савладају још један немачки обруч који су поставили на комуникацији Сарајево - Вишеград у долини р. Праще.

У другој половини јуна 1, 2. и 7. дивизија развиле су офанзивна дејства на широком фронту и до 21. јуна овладале маневарским простором Романије. У источној Босни су се спојиле са 1. и 2. војвођанском бригадом и партизанским одредима са овог простора, а потом су извршени напади и ослобођени Зворник, Власеница, Олово, Кладањ, Дрињача и друга места. Дивизије су избиле испред индустријских центара Тузле, Вареша и Зенице и створиле нову слободну територију на којој су се опорављале после вишемесечних узастопних бојева и маршевања.

Страдање болнице

За време успешног пробоја 1, 2. и 7. дивизије са ВШ у источну Босну положио 3. дивизије и Централне болнице био је сваког часа све критичнији да би на крају постао безнадежан.

Трећа ударна дивизија са око 1.500 најтежих рањеника и болесника 10. јуна, када се пробила 7. дивизија, нашла се на простору између Пиве и Сутјеске, окружена са четири противничке дивизије.

У току офанзиве Централна болница се распоредила на неколико група. Око 2.000 најтеже покретљивих остали су са другом групом. Са 7. дивизијом се пробио један број рањеника и Извршни одбор АВНОЈ-а. Она је за себе привезала јаке снаге непријатеља и знатно олакшала пробој главних снага преко Зеленгоре. Немци су још увек претпостављали да је то главнина и даје „обруч око Тита затворен“. Није више постојала могућност да главнина пружи било какву помоћ 3. дивизији, а свако даље задржавање на Зеленгори омогућило би Немцима да остваре свој циљ. У крајње неизвесној ситуацији штаб 3. дивизије је одлучио да се изведе пробој за Првом групом преко Сутјеске и Зеленгоре, а то је практично била и једина могућност јер су Немци са свих страна непосредно извршили притисак на 3. дивизију и болницу.

Ноћу 11/12. јуна 1. далматинска бригада у претходници 3. дивизије отпочела је пробој за образовање мостобрана у долини Сутјеске у рејону Тјентишта. Нападајући у две нападне колоне, батаљони су се у току ноћи пробијали, али нису успели да образују мостобран. Батаљони којима је пошло за руком да изађу из обруча прикупили су се сутрадан у рејону Врбничких Колиба и на тај начин одвојили од главнине 3. дивизије. Тако се ситуација за 3. дивизију и болницу одласком 1. далматинске бригаде још више погоршала.

Храбри јуриши наших бораца

Ослабљена 3. дивизија (3. санџачка, 5. црногорска бригада и Мостарски батаљон) са свега око 2.000 бораца била је 12. јуна нападнута од Немаца са свих страна. Батаљони су једва одбијали непосредне јурише Немаца на рањеничке ешелоне око Драгош-седла и Мркаљ Клада. Док је припреман ноћни напад, Немци су предвече 12. јуна отпочели јурише са свих страна тако да су све расположиве снаге ангажоване у одбијању ових јуриша на рањенике. Ноћу за време покрета јединица ка долини Сутјеске на челу колоне кретала се 5. црногорска бригада. Покрет је био

успорен услед лоших временских прилика јер је дошло до провале облака, а маса болесних и рањених бораца услед исцрпљености и умора, глади и неспавања једва се кретала по беспућу. У току ноћи Сутјеска је надошла. Тек у јутарњим часовима 13. јуна 5. црногорска бригада избила је преко реке на Тјентиште крећући се у батаљонским колонама. Немци су организовали одбрану у виду потковице на самој ивици шуме која опасује Тјентиште испод Озрена и Крекова. Када су им се батаљони приближили, на њих је отворена снажна ватра из аутоматских оружја и пушака од које је страдао велики број бораца. Међутим, борци су и даље храбро јуришали. Видевши критичну ситуацију, на јуриш је кренуо и командант 3. дивизије Сава Ковачевић који је код Крекова и сам погинуо. Под таквим условима пробијање из обруча вршило се у мањим или већим групама, па и појединачно. Од око 2.000 бораца који су 13. јуна отпочели пробој на Тјентишту у разним правцима се пробило око 1.000. Више од 1.200 непокретних рањеника је поубијано тога дана. Тако су до 14. јуна престале све организоване борбе у долини Сутјеске, а поједине групе и мање јединице су се пробијале у разним правцима. Није постојала никаква могућност да Прва група пружи било какву помоћ 3. дивизији и Централној болници, а свако даље задржавање снага на Зеленгори довело би у питање пробој главних снага. Рањеници и болесничко особље масакрирани су на најзверскији начин. Најчешће су немачки официри убијали рањенике везане на носилима и то обично метком из пиштоља, што представља геноцид какав су само фашисти могли припремити. Тиме је после пуних тридесет дана натчовечанских напора завршена ова драматична битка у окружењу.

Битка на Сутјесци представљала је једну од најдраматичнијих борби које је НОВЈ водила у току НОР. По својој сложености, жртвама, брзини обрта ситуације, по великим напорима и издржљивости то је била најтежа битка НОВЈ у НОР. Оперативна група дивизије је била присиљена да због рањеника прихвати типичну битку у окружењу у условима крајње неповољног односа снага, недостатка свих најнеопходнијих средстава за живот и борбу. Окружена од бројчано и технички надмоћнијих снага противника Оперативна група дивизија је супротно својим начелима ратовања, а за спас рањеника, прихватила битку у окружењу. Великим бројем рањеника спутавања јој је оперативна слобода и зато се одсудна битка није могла избећи.

Примена оригиналне ратне вештине

Главна оперативна група је осујетила све покушаје Немаца и њихових помагача да је униште. Јединице НОВЈ издржале су највећа искушења показујући при томе - у условима какве је тешко наћи у ратној историји - невероватну упорност, виталност, примену оригиналне адекватне ратне вештине, високи степен издржљивости и моралне свести, што се потврђује, поред осталог, и у извештају немачког командовања.

Иван Рибар и
рањени Јосип Броз Тито
на Сутјесци

Командант немачких трупа генерал Литерс у завршном извештају о Операцији „Шварц“ констатује: „Ток борби је показао да су комунистичке снаге под Титовом командом одлично организоване, вешто вођене и да располажу борбеним моралом који изазива чуђење. Непријатељско командовање било је изванредно гипко и такође и у одбрани - активно. Карактеристични су били масовни напади с прикупљеним снагама на једном месту, извођени при атмосферским приликама повољним за непријатеља (кад је немогуће дејство авијације). Комунистима је увек полазило за руком да, користећи мрак, маглу и кишу, надокнаде свој недостатак тешког наоружања и дођу на одстојање блиске борбе - прса у прса. При овоме су се показали као фанатични, крајње упорни, добри борци... Несумњиво је да су комунисти противник с којим се мора озбиљно рачунати, коме је дорасла само јединица која је опремљена и наоружана свим потребама за вођење борбе у планинама, која је добро увежбана и навикнута на највећа телесна напрезања“.

Карактеристични су били масовни напади с прикупљеним снагама на једном месту, извођени при атмосферским приликама повољним за непријатеља (кад је немогуће дејство авијације). Комунистима је увек полазило за руком да, користећи мрак, маглу и кишу, надокнаде свој недостатак тешког наоружања и дођу на одстојање блиске борбе - прса у прса. При овоме су се показали као фанатични, крајње упорни, добри борци...

За време офанзиве окупаторске војске и квислинга на Сутјесци многе јединице НОВЈ дејствовале су у позадини противника и на тај начин испољавале значајан утицај на ток и резултате опе-

рације. Дејства ових снага као и јединица обухваћених офанзивама била су узајамно повезана и условљена, што најбоље потврђује и њихова активност у појединим крајевима.

Паралелне борбе у осталим крајевима

Сумарни подаци о борби партизанских одреда у Далмацији у периоду март- јун дају следеће податке: извршено 40 препада на непријатељске јединице; одбијено 18 напада на слободну територију, као и напад на подручје Биокова извршери са око 12.000 непријатељских војника; порушене су бројне комуникације, посебно пруге, ослобођена многа места и везане знатне окупаторско-квислиншке снаге. У то време постојало је 400 НОО са Покрајинским НОО на челу. Успешно се развијао рад масовних организација УСАОХ (са 13.000 чланова), СКОЈ (5.500 чланова), АФЖ (више од 20.000 чланова). Народ Далмације, са развијеном свешћу о јединству борбе свих народа и народности Југославије, помогао је дејства Главне оперативне групе у бици на Сутјесци.

У Славонији су 4. и 10. дивизија и партизански одреди изводили разноврсна дејства посебно на комуникацијама. Извршено је у то време око 35 диверзија и акција на главној железничкој прузи Београд - Загреб, на којој је био прекинут саобраћај за 15 дана уз истовремено уништење многих постројења на њој и смањен ефекат транспорта „најмање 60 возова одређених за Грчку“. Осим

тога, извођени су напади на ширем подручју Славоније. Из заповести штаба 1. славонског корпуса од 2. јуна 1943. за напад на Нашице види се да је био повезан са развојем ситуације на Сутјесци. У овом периоду било је и других сличних акција где је непријатељ морао држати јаке снаге и појачавати их из других крајева, што је посредно допринело успеху Главне оперативне групе у пробоју на Сутјесци и непосредно после тога. Истовремено везивање најелитнијих непријатељских снага за главнину Оперативне групе на Сутјесци објективно је омогућило бар у том времену снажније распламсавање борбе у Славонији.

Маневри партизана

Италијани су у Словенији ангажовали око 20.000 војника само у офанзиви против јединица НОВ које су прешле Сочу. Слична дејства, развијала су се и у другим крајевима Словеније где су окупаторско-квислиншким снагама нанашени велики губици. Анализирајући тако резултате оперативне делатности 11. армијског корпуса у Словенији само за време од 15. до 30. јуна 1943. године, генерал Гамбераје био принуђен да ода високо признање тактици и маневарским способностима словеначких партизанских бригада. Пошто је признао да су италијанске снаге претрпеле осетне губитке, наводи: „Треба признати да су сви партизани сјајно маневрисали и знали да се 'откаче' од наших батаљона када год су то хтели“. Док је акција италијанских батаљона била „недовољна у погледу смелости, покретљивости, способности маневрисања“.

Слично је било и са дејствима 23. армијског корпуса у Словеначком приморју. У том времену су ЦК КПС и Извршни одбор Освободилне fronte позвали све политичке организације да интензивније и смелије приђу јачању Освободилне fronte, што је снажно утицало на бројно нарастање јединица и њихова све већа офанзивна дејства у жеку битке на Сутјесци и непосредно иза ње.

У време битке на Сутјесци у Србији је било око 2.000 наоружаних партизана сврстаних у 9 партизанских одреда и неколико мањих група. Због њихове активности и разноврсног отпора, који је народ пружао у пролеће 1943. године, непријатељ је био принуђен да држи знатне снаге у јачини око 120.000 војника.

У борбама током маја и јуна партизански одреди у Србији, иако бројно мали, успели су да у знатној мери дезорганизују и разбију окупаторско-квислиншку власт у многим местима и подручјима. У вези с тим Окружно начелство у Београду у свом извештају од 1. јуна 1943. године наводи: „Општа унутрашња политичка ситуација за протеклих 15 дана доста је погоршана честим испадима партизанско-бандитских група које у последње време све чешће нападају на поједине општине палећи архиве и зграде и рушећи железничку пругу и железничка постројења“.

(Крај)

ВЕЛИКЕ ЖРТВЕ

У судбоносним бојевима за месец дана борбе дате су велике жртве, али је Оперативна група дивизија изашла као победник. На Сутјесци је погинуло преко 7.300 бораца, међу којима и 603 или 19% жена. Погинуло је 1.494 члана КПЈ, 66 кандидата Партије и 1.392 члана СКОЈ-а или 40% организованих од свих погинулих. Од свих погинулих 68% били су млађи од 25 година старости. Поред осталих, на Сутјесци је погинуло 1.406 или 19% старешина: седам чланова АВНОЈ-а, двојица чланова ВШ, 59 руководилаца бригада и батаљона и преко 370 руководилаца чета. На Сутјесци је погинуло 19 од укупно 36 лекара, а ту су пала и 45 народна хероја. Иако уз цену великих губитака Главна оперативна група савладала је све препреке и осујетила све планове противника. Један од одлучујућих фактора за тај успех био је високи морал бораца и старешина који су се под непосредним руководством врховног команданта Јосипа Броза Тита беспримерним хероизмом и пожртвовањем супротставили одлучним нападима вишеструко надмоћнијих снага противника. Зато је Операција „Шварц“ у пролеће и лето 1943. године ушла у исто рију као најславнија епопеја народноослободилачке борбе.

В. И.

Исхрана из дана у дан

**ГЛАДОВАЊЕ УСПОРАВА
МЕТАБОЛИЗАМ**

Најбољи пут до здраве линије је правилна разноврсна исхрана у којој су заступљени сви нутријенти неопходни за несметан рад тела

**ЈЕДНОДНЕВНИ
ЈЕЛОВНИК****Доручак**

Кефир или јогурт, ланено семе, кашичица овсених мекиња, насецкана зелена јабука и мало цимета

Ужина

Џеђени цитрусни микс са ђумбиром (лимун, грејпфрут, поморанџа и мало нареданог ђумбира)

Ручак

Чорба од разноврсног поврћа
Парче посног меса
Микс зелених салата са маслиновим уљем и јабуковим сирћетом

Ужина

Зелена јабука

Вечера

Гриловане печурке
Велика салата од купуса, црвеног купуса,
листића першуна, рендане шаргарепе...

шњава Ана Тодоровић, струковна нутрициониста дијететичар.

Значи, изнуривање гладовањем неће дати жељени резултат. За мршављење ако је потребно или одржавања телесне тежине најважнији су умереност и намирнице које не доприносе гојењу, а дају организму све што му је неопходно за нормално функционисање.

- Смањите унос процесуиране хране, односно обрађене хране обogaћене шећерима, са високим садржајем натријума и засићеним мастима, као што су грицкалице, брза храна, газирани напици... То је оно што често

води гојењу. Замена процесуиране хране са свежим, непрерађеним намирницама ће помоћи да се смањи унос калорија и побољша опште здравље - наводи Тодоровићева.

Преједање висококалоричном храном никако није препоручљиво нити је погодно за опште стање организма. Да би се спречиле појаве које изазивају непријатност попут горушице, надувености стомака, тескобе у желуцу и оно чувено „не могу да дишем колико се наједох“ морамо да се потрудимо да на свакодневном јеловнику буде

што више поврћа, да се пије што више воде, да се не прескачу оброци.

- Поврће је нискокалорично, богато влакнима и хранљивим састојцима. Додајући више поврћа у исхрану може се створити, а истовремено унос калорија је мањи. Разнолико у боји и врстама поврћа доноси шири спектар хранљивих састојака. Важна и равнотежа протеина, утљених хидра и масти у исхрани. Протеини помажу да се не осећа глад, док се угљени хидра и масти морају уносити умерено. Балансирање макронутријената зато је неопходно - наглашава нутрициониста.

Карфиол, броколи, кељ, прокељ намирнице које не утичу на тежину дефинитивно су истраживања показала да су јаја врло добар протеин посебно за доручак, а притом су и исплатива намирница. Воће је неизоставно, а првом месту су јабуке због високог садржаја влакана и богате су водом. Оне су међу најважнијим намирницама у процесу губљења тежине а студије кажу да су и чија семенке, добродошле јер одржавају ситост и задовољавају око 25 одсто дневних потреба за влакнима. Најбоље је додавати доручку. Намирни која се сматра извор здравих масти је авокадо и он је зато бар сваког другог дана потребан на столу.

Квалитет и правилан избор хране је врло важан, али и величина порција, такође, игра кључну улогу у контроли тежине. Требало се побринути да се уноси довољно хране да се задовоље потребе, али свако претеривање не даје резултат чак ни кад су дозвољене и препоручене намирнице. Зато је порука - придржавајте се умерених порција:

- Пијте довољно воде. Дехидрација може често бити замењена за глад, важно уносити довољно воде у току дана како би се одржао правилан рад тела и препознао стварни осећај глади - каже Тодоровићева.

Неки људи инстинктивно знају колико ко би требало да једу и колико им је дозвољено, али већини је корисно да прате свој унос калорија. То може помоћи да се боље сами разумемо у вези са својим уносом хране и тако прилагодимо својим циљевима за тежину.

- Исхрана је важан део одржавања тежине, али физичка активност такође игра огромну улогу. Редовно вежбање помаже сагоревању калорија и побољшава мишићну масу и због тога вежбајте редовно. Али и спавајте довољно јер недостатак сна може да утиче на хормоне који регулишу апетит, што може довести до преједања. Осигурајте да спавате довољно сваке ноћи како бисте одржавали хормоналну равнотежу - препорука је Ане Тодоровић

Јулијана Симић Теншић
Здравље у тањиру

Толико изазова на трпезама и све тако добро и укусно изгледа да је велика борба са самим собом како одолети и не пробати. У току лета, када смо више на отвореном и врућина је, потреба за храном је мања, али почиње зимска сезона теже хране, посебно на нашим просторима, пред нама су славске трпезе, празници... И требало би свему томе рећи „не“ како се килограми не би нагомилали. Често смо у ситуацији да приликом погледа на вагу кажемо „е нећу ништа да једем данима, казнићу себе кад не могу да се контролишем“ али питање је да ли ће нам то помоћи.

- Гладовање у сврху мршављења може да доведе до успоравања метаболизма и познатог јо-јо ефекта

када се са њим престане. Најбољи пут до здраве линије је правилна, разноврсна исхрана у којој су заступљени сви нутријенти неопходни за несметан рад нашег тела - угљени хидрати, протеини, масти, витамини и минерали. Постоје одређене методе које подразумевају паузу од узимања хране у трајању од бар 12 сати, али и знатно дуже што није лоше како би се повремено урадило чишћење организма и својеврсно растерећења органа за варење - такозвана аутофагија - обја-

ПРИРОДНО ЛЕЧЕЊЕ ГРИПА

При примени лековитих биљака и лекова произведених од њих мора да будемо опрезни јер могу садржати супстанце које неповољно делују у комбинацији са другим лековима. Увек је сигурније узимати лекове са само једном активном супстанцом; код комбинације више лековитих састојака тешко је наине предвидети како ће заједно деловати. У сваком случају, лекове треба куповати у апотеци јер о могућим нежељеним дејствима тамо можемо да упитамо фармацеуте који имају одговарајуће образовање.

ни у вакцини.

Сваке године међу нама круже другачији подтипови вируса и зато се сваке године мења састав вакцине.

Иако је вакцина врло безбедна, ипак није 100% ефикасна и може се догодити да оболимо од грипа упркос вакцинасању. Код старијих особа ефикасност спречавања грипа после вакцинасања се смањује, међутим, то још не значи да је вакцинасање бесмислено.

Вакцинасањем се спречава тежак ток грипе, смањује се број хоспитализација и спречава појава бактеријске пнеумоније.

СПРЕЧАВАЊЕ ГРИПА

Грип се прилично ефикасно и сигурно може спречити вакцинасањем. Вакцинасање се врши у новембру или децембру, још пре него што се грип појави, а вакцинасање се понавља сваке године. Вакцина, наине, не гарантује дуготрајни имунитет, а делује само против оних подтипова вируса грипа који су присут-

Од вируса грипа и прехладе можемо да се заштитимо и тако да се не задржавамо у затвореним просторијама; наине, суви ваздух у њима исушује слузокожу и тиме омогућује лакши улазак вируса у тело. Паметно је избегавати и просторије у којима је много људи јер постоји већа вероватноћа да је неко од њих већ болестан.

Првенствено морамо да pazимо на то да одржавамо добру физичку кондицију и имамо уравнотежену исхрану, као и да довољно спавамо и одмарамо се; само тако ће наш имуни систем бити снажан и суочаваће се са свим вирусима и бактеријама који нам прете.

ЛЕКОВИ ПРОТИВ ГРИПА

Лечење вирусне инфекције антибиотцима нема смисла, стога за лечење грипа нема посебних лекова; можемо међутим лечити симптоме инфекције.

На овом подручју можемо да изаберемо један од бројних аналгетика који ће олакшати болове, а бржем опоравку доприноси и ојачање имуног система. Последњих година има све више доказа да биоактивни полисахариди (ИМГ®) снажно подстичу рад имуног система, што омогућује бољу и бржу одбрану организма од инфекције вирусима прехладе и грипа.

Чај је ефикасна брана против грипа

Како побољшати слух

ТЕХНОЛОШКИ БУМ

Један од најчешћих здравствених проблема у свету, који веома лако може да се реши, јесте оштећење слуха. Статистике указују да једна од шест одраслих особа има оштећен слух. Тестирања су потврдила да две трећине одраслог становништва наше планете изнад од 70 година живота има оштећење слуха. Тај проблем повећава ризик од настанка деменције и депресије, због друштвене изолације услед смањења когнитивне функције.

Оштећење слуха утиче на квалитет живота много више него што се сматра.

Управо из поменутих разлога, у ото-аудиолошким центрима ZONEX свакој особи и сваком решењу приступа се индивидуално и темељно. Нема изговора за одлагање решења, од носно коришћења слушних апарата. Захваљујући високој технологији, ови слушни апарати су веома поуздани. Они не само да појачавају

звук, већ филтрирају звуке и издвајају говор од околне буке. Веома дискретни „помоћници“ опремљени су сензорима и вештачком интелигенцијом која омогућавају разумевање говора у сваком окружењу, чист и јасан звук.

Ото-аудиолошки центар Zonex присутан је на нашем тржишту 25 година. У својим специјализованим центрима у Београду и Новом Саду врши дистрибуцију слушних апарата реномираног светског произвођача који у својој палети производа има одговарајуће решење за сваку особу којој је слух оштећен. Осим производа врхунске технологије, ови центри пружају стручне и свеобухватне услуге особама које користе

слушне апарате, као и консултантске и услуге овлашћеног сервиса, затим додатну опрему, батерије за слушне апарате и индивидуалне шкољке за слушне уређаје.

Своје производе и услуге Zonex пружа уз налог војног и цивилног осигурања.

Адресе ото-аудиолошких центара Zonex:

Београд, ул. Сазонова 18а, Врачар тел. 011 3443 081

Нови Београд, ул. Булевар Црвене армије 11в Насеље Белвил (зграда „Лала“) тел.011 77 09 099

Нови Сад, ул. Булевар ослобођења 111 тел. 021 66 22 757

NAJBOLJE Rešenje za Vaš Sluh

- BESPLATNA provera sluha
- BESPLATNA proba slušnih aparata
- BESPLATNA nabavka aparata preko civilnog osiguranja
- BESPLATNA nabavka aparata preko vojnog osiguranja
- KUPOVINA na 12 mesečnih rata
- POPUST za gotovinsko PLAĆANJE
- ORIGINALNI američki proizvod vrhunskog KVALITETA

SLUŠNI APARATI

Beograd, Sazonova 18a
Tel:011/2435-924

Novi Beograd, Bulevar Crvene armije 11v
Tel:011/77-09-099

Novi Sad, Bulevar Oslobođenja 111
Tel: 021/66-22-757

www.slusniaparatzonex.rs
info@slusniaparatzonex.rs

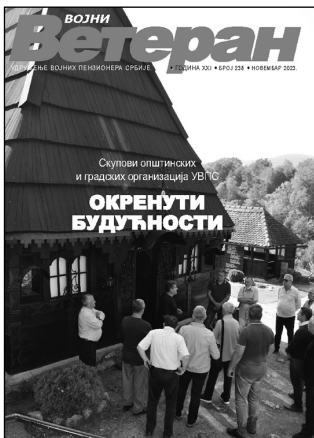

Интерно гласило
војних ветерана

ИЗДАВАЧ
Удружење војних пензионера Србије Београд,
Браће Југовића 19

ЗА ИЗДАВАЧА
Љубомир Драгањац

Насловна
страна:

Звонимир
Пешић

Година XXI. Број 238 НОВЕМБАР 2023

ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ УРЕДНИК
Звонимир Пешић

ЛИКОВНО-ГРАФИЧКИ УРЕДНИК
Милен Чуљић

СТАЛНИ САРАДНИЦИ
Мр Александар Симоновски, мр Милан
Шумоња, Будимир М. Попадић, Душан
Старчевић, Влада Ристић

ДОПИСНИЦИ

Предраг Добић (Сремска Митровица),
Будимир М. Попадић (Нови Сад),
мр Александар Симоновски (Крушевац),
Јован Симић (Краљево), Зоран Јашовић
(Ниш) и Трајче Митушев (Земун)

ФОТОГРАФИЈЕ У БРОЈУ
Будимир М. Попадић М. Чуљић, дописници
и сарадници

УНОС ТЕКСТОВА
Редакција

Лист излази месечно.
Телефон-факс: 011/322-8076

ШТАМПА
Пан-пласт, Београд

Адреса, Београд, Браће Југовића 19

Ел. пошта: uvps.veteran@gmail.com
Сајт Удружења <http://www.uvps.rs/>

ISSN 1452-3809

ЦИП –
Каталогизација у
публикацији
Народна
библиотека
Србије Војни
ветеран ИССН
1452-3809

Адвокатске услуге за КВП

БЕСПЛАТНИ САВЕТИ И ПОВОЉНИЈЕ ОСТАЛЕ УСЛУГЕ

На основу уговора о пословној сарад-
њи закљученог са УВПС, адвокати:

*Ивана Ц. ЈОВАНОВИЋ, из Београ-
да, ул. Балканска бр. 18, локал 93 (ТЦ
„Иванијум“), тел. 011/2644384 и
064/1735395; Клијенте прима: утор-
ком: од 17.00-19.00 часова;

За потребе војних пензионера оба-
вљаће следеће правне послове: да-
ваће бесплатне правне савете и пружаће све остале адвокатске услуге уз
накнаду по важећој адвокатској тари-
фи умањеној за 30 одсто (адвокат
Ивана Јовановић).

УСЛУГЕ ВЕЗАНЕ ЗА САХРАНУ ПРЕКО УДРУЖЕЊА

Уколико користите услуге у вези сахра-
не преко Удружења војних пензионера
Србије требало би да знате да услуге мо-
гу користити чланови УВПС, чланови њи-
хових породица, као и сви остали војни
осигураници.

Преко Удружења могу се добити комп-
летне услуге везане за сахрану:

- организација и заказивање термина
за сахрану или кремацију,
- упис у матичну књигу умрлих,
- спроводница за пренос покојника,
- штампање посмртних плаката,
- продаја погребне опреме,
- превоз покојника,
- организација војних почаста,
- помоћ око сређивања докумената
пре и после сахране ради регулисања
права чланова породице после смрти
војног осигураника,
- Умањење укупних трошкова за
висину рефундације
- бесплатан долазак у стан породице
преминулог ради договора.

Све додатне информације могу се до-
бити у месним и општинским организа-
цијама УВПС, или директно на тел.
064/1660-423 и 011/3181-812.

ЗАКАЗИВАЊЕ ПОЧАСТИ ЗА САХРАНЕ

У београдском гарнизону
заказивање почасне јединице ради
одавања почаста преминулим
старешинама може се обавити
путем следећих телефона:
у радно време: 011/300-5200
у ванрадно време: 011/206-4569

ПЕНЗИОНЕРСКО ЋОШЕ

*Прочишавши слојан: „Дан
ћочиње с ћолићиком“,
намах укойчах зашто смо
ћу їде смо...*

*Смех моћника, ћојућ
смећа боћова,
увек ћрикрива неку
свирейосћ...*

*Пред најездом знаних,
незнаним јунацима
ћрећи заборав...*

*Фалични смо у срећи,
Али не и у їтрама
на срећу...*

*Одавно завидим оним
народима
који немају ћолике
заслужнике
колико их је у нас...*

Бранко Н. Ракочевић

TANJAdent

Стоматолошка ординација
„ТАЊА ДЕНТ“

Телефон: +381 63 214 800
Михаила Булгакова 50а, Београд
е-маил:
dr.tanjavukmirovic@yahoo.com

Пружа све врсте стоматолошких
услуга војним пензионерима и чла-
новима њихове породице, са 10%
попуста.
Такође се нуди и могућност одло-
женог плаћања на више рата.

Др Тања Вукмировић
специјалиста опште стоматологије

Прегледе можете заказати на:
063/214-800 / 061/252-8686

Радно време од 12 до 20 х